

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ЛАРИНА ВІКТОРІЯ РОМАНІВНА

Допускається до захисту:
в.о. завідувача кафедри міжнародних
відносин і зовнішньої політики,
д.е.н., доцент
_____ Лимар В.В.
«___» _____ 2022 р.

МІГРАЦІЯ ВИХІДЦІВ З БЛИЗЬКОГО СХОДУ ДО НІМЕЧЧИНИ

Спеціальність 291. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії
Магістерська робота

Науковий керівник:

Чарських І. Ю., доцент кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої політики,
к.і.н., доцент

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ECTS/за національною шкалою)

Голова ЕК:

(підпис)

Вінниця – 2022

Ларіна В. Р. Міграція вихідців з Близького Сходу до Німеччини. Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». ОП «Міжнародні комунікації та медіація в умовах конфліктного врегулювання». ДонНУ імені Василя Стуса, Вінниця, 2022.

У роботі розглянуто причини міграції вихідців Близького Сходу до Німеччини, визначено реакцію суспільства та уряду Німеччини на наплив мігрантів, охарактеризовано наслідки міграційних хвиль. Досліджено сучасний стан міграційних процесів вихідців з Близького Сходу до Німеччини. Проаналізовано вплив війни в Україні й масової міграції українців до Європи на посилення міграційної кризи. Визначено основні проблеми міграційної політики Німеччини та запропоновано способи їх вирішення.

Ключові слова: біженці, вихідці з Близького Сходу, міграція, міграційна криза в Німеччині, міграційна політика Німеччини.

75 с., табл. 1, рис. 5. Бібліограф.: 50 найм.

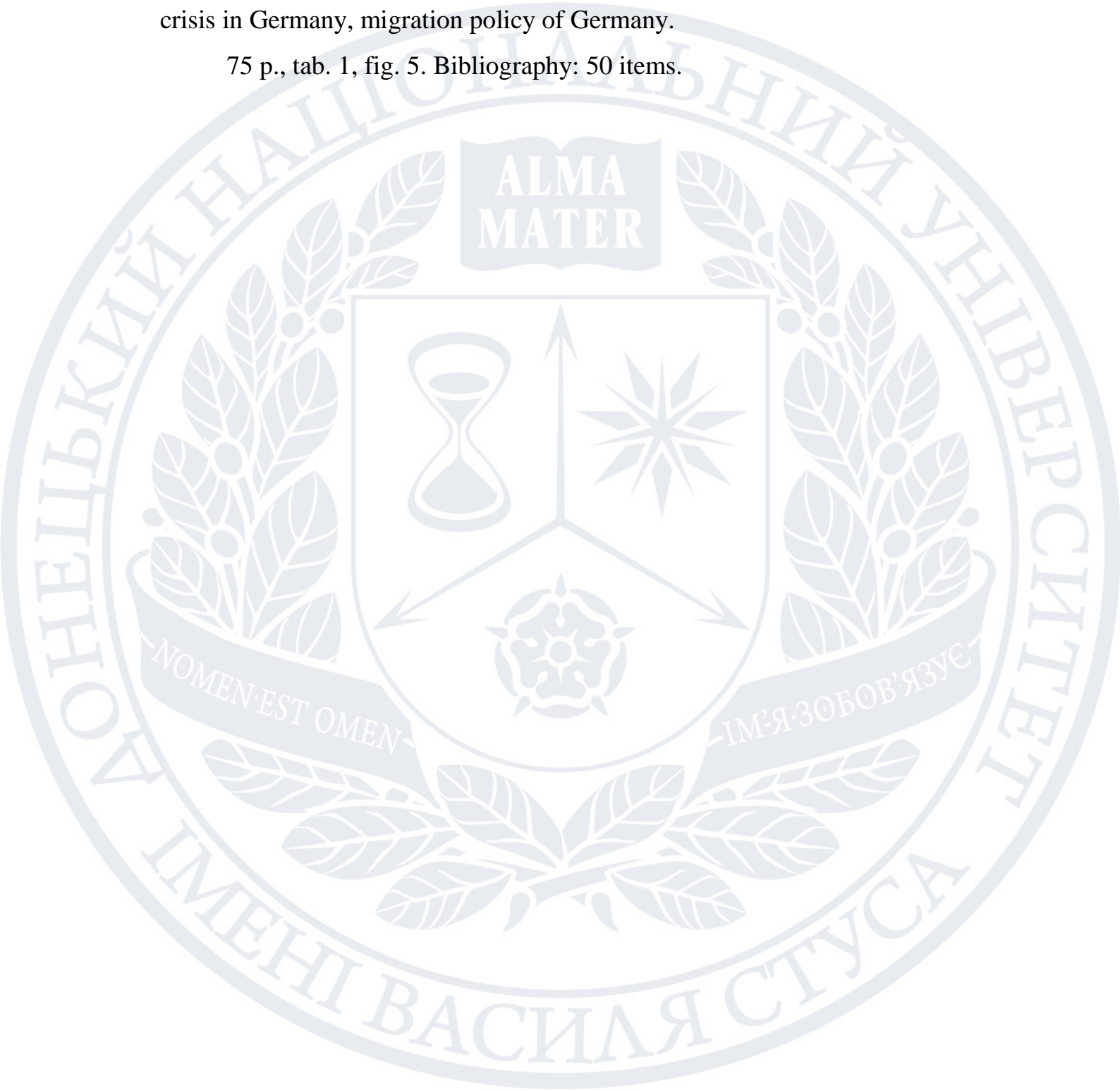
Larina V. R. Human migration from the Middle East to Germany. Specialty 291 «International Relations, Public Communications and Regional Studies». EP «International Communications and Mediation in Conflict Settlement Conditions». Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2022.

The reasons for the migration of Middle Easterners to Germany are considered, the reaction of society and the German government to the influx of migrants is determined, the consequences of migration waves are characterized. The current state of migration processes of Middle Easterners to Germany is investigated. The influence of the war in Ukraine and mass migration of Ukrainians to Europe on the intensification of the migration crisis is analysed. The

main problems of German migration policy are identified and ways to solve them are proposed.

Keywords: refugees, migration, immigrants from the Middle East, migration crisis in Germany, migration policy of Germany.

75 p., tab. 1, fig. 5. Bibliography: 50 items.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМИ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	9
1.1. Стан вивчення проблеми.....	9
1.2. Характеристика джерел.....	12
1.3. Методологічні засади дослідження.....	18
РОЗДІЛ 2. ПРИЧИНИ, НАПРЯМИ ТА НАСЛІДКИ МІГРАЦІЙНИХ ХВИЛЬ З БЛИЗЬКОГО СХОДУ ДО НІМЕЧЧИНИ У ХХІ СТОЛІТТІ.....	25
2.1. Причини міграції вихідців з Близького Сходу до Німеччини.....	25
2.2. Реакція суспільства та уряду Німеччини на вплив мігрантів.....	33
2.3. Наслідки міграційних хвиль.....	40
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВ'ЯЗАННЯ.....	47
3.1. Сучасний стан міграційних процесів вихідців з Близького Сходу до Німеччини.....	47
3.2. Війна в Україні й масова міграція українців до Європи як чинник впливу на міграційну кризу в Європі.....	51
3.3. Проблеми та перспективи вдосконалення політики Німеччини у міграційній сфері.....	59
ВИСНОВКИ.....	67
СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	70

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

- CASAS – Центр прикладних досліджень країн Південної Азії
- CEME – організація «Сучасні зусилля з організації еміграції»
- IAD – Міжамериканський діалог
- IMP – організація «Політика у сфері міжнародної міграції»
- IZA – інститут праці Федеративної республіки Німеччини.
- NesT – перезавантаження в команді
- NSU (НСУ) – націонал-соціалістичне підпілля
- SVR – Німецької консультативної ради з питань інтеграції та міграції
- ЄС – Європейський союз
- ЗМІ – засоби масової інформації
- МОМ – Міжнародна організація з міграції
- МОП – Міжнародна організація праці
- НІСД – Національний інститут стратегічних досліджень
- ОАЕ – Об'єднані Арабські Емірати
- ООН – Організація Об'єднаних Націй.
- РФ – Російська Федерація
- США – Сполучені штати Америки
- ФРН – Федеративна республіка Німеччина

ВСТУП

Актуальність теми. Нині міграція загалом стала глобальним явищем, оскільки практично всі держави виявляються не тільки втягнутими в міграційні процеси, а іноді від них залежать економічний і політичний стан, культурне життя, склад і цілісність їхнього населення. Міграційні потоки разом з інформаційними та економічними потоками виконують роль зовнішніх «агентів» впливу на структуру й систему державних та світових суспільних відносин; їхнє існування сьогодні породжує низку питань і проблем, вирішення яких доволі часто можливе лише на міжнародному рівні.

Імміграція завжди була дуже політичною проблемою в Німеччині. Довгий час політики заперечували, що Німеччина насправді є імміграційною країною. Протягом багатьох років це перешкоджало прагматичній і орієнтованій на майбутнє імміграційній політиці та заснованій на фактах дискусії щодо економічних, соціальних і політичних викликів імміграції. У ході інтеграції в ЄС зараз точаться багато дискусій про потенційні проблеми масової імміграції та бідної міграції до Німеччини, а часто й полеміки.

Міграція часто є крайнім засобом для людей у кризові періоди. Види криз, через які проходять люди, можуть варіюватися від цілком особистих – наприклад, ризику для життя конкретної людини через ворожнечу або злочинну банду, – до переслідування осіб через їхнє членство в певній громаді, політичній, етнічній, релігійній групі чи сексуальну орієнтацію. Кризи можуть також включати катастрофи, які зачіпають різні частини суспільства, такі як війна чи екологічна катастрофа, і впливають на домогосподарства і громади. За деяких обставин кризи можуть бути настільки гострими чи екстремальними, що люди більше не можуть залишатися там, де вони зазвичай проживають. Коли це стається, мігрантів можна описати як «вимушено переміщених» осіб – це означає, що рушії

міграції були настільки екстремальними, що обставини змусили їх до від'їзду.

Вихідці з близького Сходу в Німеччині є показовим кейсом ускладнення взаємин між представниками країн бідного, проблемного Півдня та суспільствами багатодряхліючої Півночі. Це один з основних чинників міграційної кризи в Європі, яка є найважливішою складовою світової міграційної кризи. Спричинена війною РФ проти України багатомільйонна хвиля наших біженців до ЄС стикається з наслідками перебування там мігрантів з Близького Сходу та модифікацією адаптаційних практик європейських інституцій, одну з найбільш ліберальних позицій уряду яких займає уряд ФРН.

Отже, неконтрольований наплив біженців спричинив виникнення міграційної кризи на теренах Європейського Союзу, і Німеччини зокрема, роботи доволі актуальним дослідження даного питання в сучасних умовах.

Об'єкт дослідження – міграційна криза в Європі.

Предмет дослідження – причини і наслідки міграції вихідців Близького Сходу до Німеччини.

Метою дослідження є з'ясувати особливості сучасної міграційної кризи в Німеччині, яка виникла через наплив мігрантів з країн Близького Сходу.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- виявити причини міграції вихідців з Близького Сходу до Німеччини;
- дослідити реакцію суспільства й уряду Німеччини на наплив мігрантів;
- визначити наслідки міграційних хвиль;
- проаналізувати сучасний стан міграційних процесів з вихідців Близького Сходу до Німеччини;

- оцінити вплив війни в Україні й масову міграцію українців до Європи як чинник впливу на міграційну кризу в Європі;
- виявити проблеми та перспективи вдосконалення політики Німеччини у міграційній сфері.

Наукова новизна дослідження. Шляхом наукового підходу проаналізовано особливості міграційної політики Німеччині в питанні регулювання напливу вимушених мігрантів з країн Близького Сходу та визначено причини і сучасний стан міграційної кризи в Німеччині.

Науково-практична значущість дослідження. Визначено основні проблеми міграційної політики та запропоновано способи їх вирішення шляхом удосконалення Закону про міграцію в частині відкриття ринку праці для тих, хто не має документів про професійну освіту, визнаних у Німеччині, та законодавства про міграцію з питання врегулювання перебування в Німеччині осіб, чиї заяви про надання їм статусу біженця були відхилені і які з різних причин не можуть покинути Німеччину та забезпечення їх житлом.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було висвітлено у доповіді на IV Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Актуальні проблеми та перспективи розвитку України в галузі управління та адміністрування: ініціативи молоді» на тему «Причини міграції вихідців Близького Сходу до Німеччини» [9].

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на дев'ять підрозділів, висновків та списку використаних джерел із 50 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 75 сторінок.

РОЗДІЛ 1. СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМИ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан вивчення проблеми

Термін «міграція» у найбільш загальному вигляді означає переселення, переміщення.

У науковий обіг поняття «міграція» увійшло завдяки англійському вченому Е. Равенштейну, який у 1885 р. у своїй роботі «Закони міграції» виклав одинадцять міграційних законів. З його погляду, міграція – це безперервний процес, обумовлений взаємодією чотирьох основних груп факторів, що діють у початковому місці проживання мігранта, на стадії його переміщення, у місці в'їзду й факторів особистого характеру. Таким чином, міграція первісно трактувалася як процес.

На сьогодні за даними Міжнародної організації з міграції у світі значно більше міжнародних мігрантів, ніж будь-коли, і якщо мігруюче населення продовжуватиме зростати такими ж темпами, як і в останні 20 років, то у світі до 2050 року, за підрахунками вчених, буде загалом 405 мільйонів міжнародних мігрантів.

Одними з перших, хто досліджував проблеми міграції та іммігрантів були Платон та Аристотель. Пізніше дані питання порушували Т. Гоббс, Ш. Монтеск'є, І. Кант, К. Маркс, Т. Мальтус та інші філософи. Основи соціологічних підходів до вивчення міграції закладені в працях М. Вебера, Г. Зіммеля, Т. Парсонса тощо.

Одними з перших до вивчення проблем міжнародної міграції підійшли представники класичної політекономії: А. Сміт, Д. Рікардо та Дж. Стюард Мілль. Розглядали вони внутрішню та зовнішню трудову міграцію з погляду взаємовпливу і взаємодоповнення експорту капіталу та робочої сили. Адам Сміт виступав за безперешкодне міжнародне переміщення капіталу, товарів та робочої сили задля того, щоб ринкові сили могли максимально сприяти економічному розвитку і скорочення бідності. К. Маркс та Е. Енгельс

вважали, що робоча сила із слаборозвинутих країн спрямовується до країн, які мають високий рівень розвитку та мають важливе значення на міжнародному ринку праці. Представники марксизму, які зосередились на макрорівень міграції змогли створити та пояснити головні закономірності міжнародної трудової міграції та її основні форми.

Представники різних наукових шкіл наводять різні підходи до розуміння структури міграційних процесів.

М. Міллер і С. Каслз звертають увагу на видозмінах, яких зазнають міграційні процеси. Дане бачення представлене чотирьохстадійною моделлю міграційного процесу (рис. 1.1).

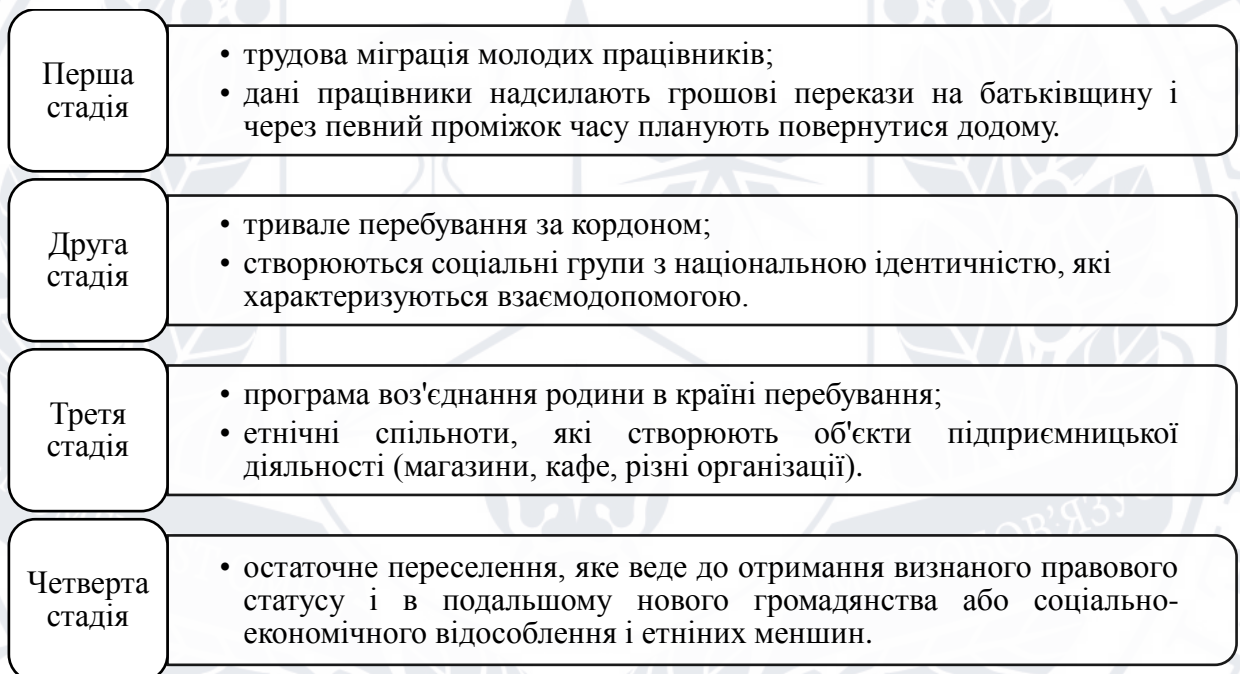

Рисунок 1.1 – Модель міграційного процесу *

* Джерело: побудовано автором [32].

У дослідженні даного питання важливе значення має акцент на такому науковому напрямку як міграціологія, яка досліджує як індивідуальну, так і групову міграцію, адаптацію мігрантів в нових місцях, набуття нового статусу та зосереджується на закономірностях формування міграційних намірів людей, їх пересуваннях.

Особливий інтерес у сучасних науковців викликає концепція тяжіння-виштовхування (pull/push). Авторами якої є Г. Джером та Е. Лі. Вона зосереджена на дослідженні умов, які стають причиною зміни звичного місця проживання та змушують людей переселитися. Їх можна поділити на три групи: тяжіння (притаманні країнам імміграції), виштовхування (притаманні країнам еміграції) та шляхи міграції [26].

Стурбованість наслідками міграційної політики відзначає С. Гантінгтон, який наголошує на багатополюсності та поліцивілізаційності сучасної глобальної політики. Він зазначає, що наслідки «холодної війни» характеризуються культурними розходженнями, на відміну від ідеологічних, економічних та політичних, які були ключовими раніше. Незважаючи на те, що національні держави залишаються важливими гравцями в світовій політиці, глобальна політика в новому світовому порядку починає виступати як політика цивілізації [2].

Один із провідних ідеологів правого крила Республіканської партії США П. Б'юкенен у 2002 р. випустив книгу «Смерть Заходу», у котрій розвинув тезу О. Шпенглера про внутрішню кризу європейської цивілізації, причини якої він вбачає у дехристиянізації США і країн Європи, зниженні народжуваності, розпаді суспільства на конфліктуючі етнічні, конфесіональні та інші співтовариства й групи.

Аналізуючи наслідки впливу міграційних процесів на ситуацію в Європі, О. Волохов констатує: «Перед нами новий вид впливу – міграційний. А якщо мігранти «заточуються», загострюють ситуацію, діють наступально, то характер відносин перетворюється на військовий, а отже, перед нами новий вид зброї – міграційна». На думку аналітика, цей вплив проявляється в: захопленні території під етнічні анклави; збільшенні соціально-економічного тиску на приймаюче суспільство; наростанні міжетнічної та міжцивілізаційної конфліктогенності; криміналізації та радикалізації суспільних відносин, що в остаточному підсумку призводить до посилення мілітаризації зовнішньої й внутрішньої політики ЄС.

На думку К. Грінхіл, міграція може бути не лише наслідком гуманітарних чи економічних криз, але й виступати цілеспрямованою політикою деяких держав, за якою ховаються певні інтереси, і внаслідок цієї політики вже виникають нові кризи. Міграцію тоді можна класифікувати як повноцінну зброю. Вона стверджує, що вже після Другої світової війни було зафіксовано понад півсотні випадків використання міграції як фактора політичного шантажу одними країнами інших – «міграційного тиску» [37].

1.2. Характеристика джерел

Характеризуючи джерельну базу дослідження імміграційних процесів, слід виділити чотири групи документів та матеріалів, які систематизовані за певними ознаками.

Першу групу джерел становлять офіційні законодавчі документи, що визначають правові основи міграційних процесів у Німеччині та регулюють порядок діяльності суб'єктів, що регулюють чи пов'язані з міграційною політикою (Федерального уряду, Федерального відомство у справах міграції та біженців, Федерального агентством із працевлаштування тощо).

До другої групи джерел належать статистичні дані, результати соціологічних досліджень та експертних опитувань.

До третьої можна віднести періодика, що характеризуються високим рівнем аналітичності подачі матеріалу.

Останню, проте не менш важливу, четверту групу, використаних нами джерел, становлять інтернет-ресурси. Насамперед це інформаційні матеріали, розміщені на офіційних інтернет сторінках відомств та представництв Німеччини.

Аналізуючи ступінь розробки наукової проблематики дослідження міграційних процесів доцільно класифікувати наявні теоретико-прикладні розробки за типом видання: монографічні дослідження та дисертації, посібники, наукові фахові видання та збірники наукових статей, інформаційне забезпечення (статистичні дані). Характеризуючи в цілому

німецьку наукову літературу, яка торкається проблем міграції, можемо стверджувати, що в ній фактичний матеріал підібраний з належною ретельністю, всебічно осмислений, систематизований і упорядкований. В українських джерелах інформація про міграційні процеси в Німеччині відображена менш деталізовано та в більшості випадків, охарактеризовані міграційні потоки та проблеми попередніх років.

Комплексне дослідження проблематики сучасного міграційного процесу передбачає залучення широкої джерельної бази. З урахуванням специфіки дослідження міграційних процесів лише на території країн Європейського Союзу та їх вплив на трансформацію політичного поля джерельна база потребує структуризації та певної класифікації.

Низка наукових досліджень, які були опубліковані в Україні, стосувалися питань управління міграційними процесами, визначення основних напрямів державної політики у цій сфері, обґрунтування організаційно-управлінських форм та методів її проведення, правового регулювання зовнішніх міграційних процесів в Німеччині та становлення відповідних юридичних інститутів і державних органів влади.

М. Семенкова виділяє шість основних груп досліджень: роботи, які містять цілісне розуміння міграції як явища; роботи, які присвячені причинам і чинникам міжнародної міграції; роботи, присвячені типології міграційних процесів; роботи, які вивчають питання міграційної політики; дослідження щодо наслідків міграції для країни походження і країни перебування, а також дослідження особливостей перебігу конкретних міграційних процесів [21].

До першої групи вона відносить дослідження, які по суті є розробленими цілісними теоріями міграції і які пояснюють формування міграційних процесів, особливості міграційної поведінки людей, а також механізми самопідтримання міграції. Це гравітаційні теорії міграції, розроблені С. Стоффером і Дж. Зіпфом, теорія дії факторів «притягування – виштовхування» Е. Лі, неокласична теорія, прибічниками якої були У. Льюїс, М. Тодаро, Дж. Борхас, синтетична теорія, або теорія міграційних мереж

Д. Массея і Р. Коена, теорія мобільного переходу, розроблена В. Зелінським і доповнена Р. Скелдоном та Д. де Хаасом, теорія міграційних систем, розроблена М. Критц, Л. Лім і Х. Злотнік, теорія транснаціоналізму, запропонована С. Вертовичем і дороблена П. Левіт і Н. Глік-Шиллер тощо. До другої групи належать дослідження, які пояснюють, чому люди мігрують, причому в цьому зв'язку Л. Рибаківський наполягає на необхідності розглядати не тільки чинники і причини, але й умови міграції. Хоча вищезазначені праці з теорій міграції значною мірою присвячені, серед іншого, і причинам міграції, варто вказати на дослідників, які у своїх роботах безпосередньо вивчали причини та рушійні сили міграції. Це Л. Рибаківський, О. Малиновська, Ю. Гуменюк, Т. Заславська, Т. Бауер, К. Циммерман, Дж. Борхас, С. Каслз, Д. Хаяр та ін. Наступна група досліджень містить найбільшу кількість праць, що пояснюється, по-перше, різноманітністю сфер розвитку держави, які зазнають впливу з боку міграції, по-друге – неоднозначністю такого впливу. У цю групу увійшли праці, де вивчався вплив міграції на різні міжнародні системи, коли рух населення трансформує глобальні економічні, соціально-політичні та культурні відносини, а також і на рівні національному, коли міграція впливає на економічне і суспільно-політичне становище держави. можна навести приклади робіт, де досліджується вплив міграції як загалом, так і на окремі сфери життєдіяльності держави. Так, комплексно дане питання досліджено в роботах С. Каслза, Х. де Хааса, М. Міллера, які, крім того, що мають в арсеналі велику кількість публікацій із питань міграції, є і співавторами фундаментального дослідження «Ера міграції». Зокрема, останнє видання 2019 р. містить узагальнення матеріалів крізь призму авторського погляду на питання сек'юритизації міграції, формування етнічних спільнот, місце міграції в системі міжнародної взаємодії. Серед авторів, які всебічно досліджували питання впливу міграції, варто також зазначити Дж. Уго, Дж. Льюїса, П. Мартіна, В. Іонцева, О. Позняка, О. Малиновську, Т. Гнатюк, С. Ньюланд, В. Моїсеєнко, А. Золберга, Дж. Холліфілда, Х. Злотнік та ін.

Можна додати до цього і авторів, які досліджували питання міграції в рамках девелопментології як науки про розвиток, а саме М. Тодаро, який поєднував питання міграції з урбанізацією і вбачав в міграції наслідок і причину слаборозвиненості країн третього світу, Р. Скелдона, який вивчав питання міграції і розвитку, міграції та бідності, приділяв увагу зв'язку між внутрішньою і міжнародною міграцією тощо [21].

Незважаючи на існування наукових праць, у яких питання впливу міграції досліджено комплексно й узагальнено, варто підкреслити переважну полідисциплінарність досліджень, серед яких протягом тривалого часу панівним залишався економічний підхід. Отже, чималий пласт літератури присвячений саме соціально-економічному впливу міграції, різні аспекти якого висвітлювалися Ч. Кінлебергером, Дж. Бордхасом, К. Джонсом, Т. Хаттоном, Дж. Вілліамсоном, Дж. Холліфілдом, Ф. Ортегою, Дж. Пері, К. Пассарісом, Н. Філіпсом, А. Пеллегріно, М. Вуденом. Ще один пласт літератури присвячений впливу міграції на суспільно-політичні процеси. Серед досліджень впливу міжнародної міграції на політику можна виділити ті, що вивчають прямий вплив, коли суб'єкти політики ухвалюють політичні рішення з метою регулювання міграційних процесів, а також питання непрямого впливу, де міграційні процеси, які відображаються в суспільній свідомості у вигляді стереотипів або загальних уявлень, використовуються суб'єктами політики згідно з їхніми політичними цілями й інтересами. Варто згадати праці таких авторів, як: О. Малиновська, Р. Альба, Д. Белл, М. Ліві-Баччі, Р. Баубек, Р. Коен, З. Лейтон-Хенрі, А. Геддес, А. Мессіна й ін. Окремо доцільно виділити праці, де досліджено проблеми впливу змін, які відбуваються внаслідок міграції, на чисельність населення, його віковий склад, а також змін структури населення внаслідок переважання представників певних етнічних і релігійних груп населення, на політичну ситуацію в окремих країнах. Це праці А. Топіліна, Ж. Андалл, Д. Беланже, Н. Ванга, Д. Белла, Н. Глейзера, С. Мустерда, А. Портеса й ін. З іншого боку, праці К. Бантинг, В. Кимлика, Й. Фегіна, Р. Айрленда, С. Джопке, Б. Пареха,

Е. Васти дозволяють нам ознайомитись із політикою щодо культурної інтеграції мігрантів – представників різних етнічних і релігійних груп у різних країнах і в різні періоди часу [21].

У процесі дослідження було проаналізовано роботи Пак Н., у яких відображено причини виникнення міграційної кризи. Проблема сучасної міграційної кризи, яка виникла на теренах Європейського союзу висвітлена в працях таких українських науковців як: Н. Тарасенко, С. Білошицький. Н. Ремарук. досліджувала світові демографічні тенденції та їх вплив на міграційні процеси. А. Арістова акцентувала увагу на міжрелігійних відносинах та їх значення в міграційній кризі Європи. Т. Длугопольська описує види та причини міжнародної міграції, періодизацію теоретичних досліджень даного питання, аналізує основні показники міжнародної міграції та міжнародні міграційні стандарти.

Відомий німецький письменник і публіцист Ральф Джордано у своїх працях описував вплив релігії на особливості інтеграції мусульман у європейське суспільство та критикував бачення окремих німецьких політиків щодо даного питання.

Важливим джерелом статистичних даних виступає офіційна сторінка Федерального відомства у справах міграції та біженців (https://www.bamf.de/DE/Startseite/startseite_node.html). На сайті містяться статистична інформація про міграційні процеси, інтеграцію, притулок і захист для біженців, а також дані, що дозволяють знайти роботу, здобути освіту тощо. Федеральне статистичне управління (http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Statistics_on_enforcement_of_immigration_legislation) узагальнює статистичну інформацію про міграційні потоки та особливості проживання мігрантів в середині країни.

Міжнародні організації, в першу чергу структури ООН, регулярно збирають відомості для поповнення загальнодоступних баз даних про рух і контингенти мігрантів. Найбільш повний перелік документів містять Міжнародна організація з питань міграції (МОМ) та Організація об'єднаних

націй (ООН). Джерельна база містить не лише статистичні данні та резолюції щодо захисту біженців, а й окремий перелік документів з регулювання міграційних потоків, протидію нелегальній міграції та торгівлі людьми, питанням трудової міграції та працевлаштування, розвитку, інтеграції іммігрантів тощо. Також, значний інтерес в контексті окресленої проблематики становлять дослідження, що проводяться ООН і публікуються в серії International Migration Papers; Міжнародною організацією з міграції (МОМ); Міжнародною організацією праці (МОП); інститутом праці ФРН (IZA); Сесекським центром дослідження міграції; Центром прикладних досліджень країн Південної Азії (CASAS); організацією «Сучасні зусилля з організації еміграції» (СЕМЕ); Міжамериканським діалогом (ІАД); організацією «Політика у сфері міжнародної міграції» (ІМР) та інші [17].

Суттєвими інформаційними джерелами є дослідження Німецької консультативної ради з питань інтеграції та міграції (SVR) та Фонду Конрада-Аденауера, які відображають особливості інтеграції турецького населення в німецьке суспільство. Опитування Фонду Фрідріха-Еберта та INSA Meinungstrend показали ставлення німців до вимушених мігрантів та політики уряду з даного питання.

Розглядаючи політику німецького уряду щодо міграційних процесів актуальним джерелом інформації виступають офіційні виступи керівництва країни та політичних діячів, у тому числі публікації їх виступів у ЗМІ.

При дослідженні міграційної кризи в Європі необхідно розглянути вплив вимушених українських переселенців в умовах російсько-української війни. Дане питання аналізувала у своїх працях Т. Рендюк.

Отже, аналіз наукових джерел дослідження з досліджуваної проблематики дозволяє стверджувати, що різноманітні напрямки міграційних процесів знайшли віддзеркалення в роботах українських і зарубіжних науковців. Ступінь досліджень імміграційних процесів представлений широким масивом наукових праць та джерел, а саме: статтями, публікаціями в ЗМІ та статистичними даними вітчизняних і міжнародних організацій. На

базі цього обсягу інформації можна простежити історію розвитку імміграційних досліджень, їх основні тенденції, напрямки та орієнтири, відслідковувати циклічність та рушійні сили імміграційних процесів, здійснювати подальші наукові розвідки та прогнозування.

1.3. Методологічні засади дослідження

Загальновідомо, що складність, багатогранність і міждисциплінарний статус міграції приводять до потреби її дослідження в системі координат, яка зазначається різними рівнями наукової методології. Поняття «методологія» має різне трактування в сучасній науці. У широкому значенні слова це теорія діяльності людини, а саме: мислення, пізнання тощо, а якщо розглядати конкретніше, вся людська діяльність, починаючи з пізнання, закінчуючи виробництвом». У вузькому значенні під методологією прийнято вважати сукупність процедур, прийомів, методів наукового дослідження. Компромісом між доволі широким і занадто вузьким трактуванням є багаторівневий підхід, за якого розрізняються: загальнонаукові методи пізнання (філософська методологія) – аналіз та синтез, абстрагування та конкретизація; загальнонавчальні в багатьох науках і міждисциплінарних методах пізнання (загальнонаукова методологія) – організаційний і системний аналіз, синергетичний, кібернетичний підходи тощо; теорія і методи, що притаманні конкретній науці й галузі знань; методика, сукупність процедур і операцій, які використовуються в певних дослідженнях [11].

Ми підтримуємо думку Н. П. Тиндик, яка наголошує, що методологія вдосконалення суспільних відносин (міграція – одна із сторін суспільних відносин) зосереджена на чіткому визначенні методів дослідження соціальних явищ, що притаманні самому досліджуваному об'єкту (його природі) та відображають теоретичне бачення про систему методів дослідження окремих явищ. Методологія не може бути суто науково-дослідницьким інструментарієм [24].

Методологічна основа дослідження є вихідним положенням, та підґрунтям наукового дослідження. Її методологічні основи знаходяться поза межами цієї науки й не виводяться безпосередньо з дослідження. Варто зауважити при визначенні наукового підходу, що методологічний напрям визначає основний вектор імплементації засобів та методів обраної області дослідження. Тому слід зазначити, що науковий метод дослідження являє собою сукупність операцій і прийомів теоретичного й практичного опанування дійсності, спрямованих на розв'язання теоретичних і практичних завдань [27].

Наукова методологія – це тип раціонально-рефлексивної свідомості, спрямований на вивчення удосконалення й конструювання методів. Визначення методології трактується у двох варіантах:

- сукупність принципів, правил та операцій, які використовуються в науковій сфері діяльності;
- учення про цю систему, загальна теорія методу.

Для сучасної науки характерна багаторівнева концепція методології, що ділиться на три групи:

- філософські;
- загальнонаукові;
- часткові (внутрішні та міждисциплінарні).

Для того, щоб досягти певних результатів, у науковому дослідженні є велика кількість наукових підходів та методів. До основних методів та підходів, що будуть найефективнішими слід віднести наступні: історичний, процесуальний, інституціональний, структурний та функціональний. Також при дослідженні міграційної політики можливо використовувати такі підходи як антропологічний, соціально-психологічний та соціально-економічний. Історичний підхід характеризується систематичним висвітленням основних рис минулих подій, фактів та інтерпретації даних на основі обраних джерел. Завдяки даному підходу можливо окреслити міграційну політику на основі історичних стадій становлення соціуму в країні. Історичний підхід надає

змогу сформувати бачення міграційної політики на основі конкретно-історичних обставин, відносно політичних, економічних, соціальних факторів, що є характерними для країни. Він визначає основні форми управління та контролю соціуму [12].

Визначення поведінки в суспільстві нерозривно пов'язано з системою соціальних нормативів та інститутів внаслідок підтримки регулювання та організації діяльності суб'єктів. Використання функціонального підходу полягає у висвітленні елементів взаємодії між різними суб'єктами та елементами і їх належного місця та функціональних особливостей. Завдяки даному підходу можливо визначити наскільки імміграційна політика та управління міграційними процесами є ефективними.

Характерною ознакою антропологічного підходу є визначення впливу навколишнього середовища в суспільстві, окреслення різних типів мотивів як розумовий, раціональний, ірраціональний, інстинктивний та біологічний. Сукупно антропологічний, соціально-психологічний та соціально-економічний підходи дають можливість дослідникам визначити подальший вектор еміграційної політики на основі рушійних елементів міграційної мобільності населення [12].

Використання системного підходу у науковому дослідженні допомагає визначити динамічність системи та розкрити основні механізми міграційного процесу. Основними елементами підсистеми міграційної політики можуть виступати компоненти (сфери), елементи, напрями та інструкції, державні стратегії й програми, які впливають на зростання та зниження населення внаслідок імміграційної політики. Отже системний підхід характеризується наявністю двох елементів – аналізу та синтезу, що поділяють певні компоненти з метою їх наступного об'єднання. Аналіз та синтез відносять до загальнонаукових методів. Також є ряд статистико-економічних методів, за допомогою яких можливо визначити динаміку міграції, функції ринку праці, визначення заходів, що впливають на регулювання міграції. На основі статистичних показників можливо визначити обсяги міграції, інтенсивність

перетину кордону, а також визначити зміни в соціально-економічному розвитку країни в контексті міграційних процесів [25].

При подальшому дослідженні міграційної політики базисним елементом можуть виступати принципи реалізації міграційної політики, що діляться на дві групи. До першої можна віднести принцип системності, правового підходу, активної політики, ефективного регулювання, забезпеченості управління міграцією, дієвості заходів міграційної політики. До другої належать три імперативи: національний пріоритет, глобальний розвиток та геополітичне положенні. Однак при цьому міграційні процеси, що будуть формуватися на основі методологічного апарату, повинні мати наступні ознаки: скоординованість, коли всі складові заходу у межах політики узгоджені між собою, утворюючи єдине організаційне ціле; наявність ієрархічної складової, що визначає процес її реалізації та здійснюється згори до низу; інструментарій, що забезпечує реалізацію міграційної політики та її гнучкої адаптації до зовнішніх та внутрішніх викликів внаслідок зміни економічних, політичних та соціальних процесів у суспільстві [14].

Останнім блоком підходів є методи математичного моделювання. Одним з таких є методи прогнозної екстраполяції, до яких входять методи найменших квадратів, експонентного й адаптивного згладжування. Створюючи прогнози при здійсненні екстраполяції можливо вийти за межі тенденцій зміни тих або інших кількісних характеристик об'єкта, що визначаються статистично. Екстраполяційний метод є одним з оптимальних методів серед усієї сукупності методів прогнозування. Завдяки даним методам можливо екстраполювати кількісні параметри великих систем та підсистем, кількісні характеристики економічних, соціальних і політичних процесів, визначити науковий рівень, охарактеризувати дані про ефективність науково-технологічного прогресу. Але надійність даних методів не дуже висока внаслідок ненадійності такого роду прогнозів і міра

довіри до них значною мірою зумовлена аргументованістю вибору границь екстраполяції [10].

Розглядаючи методологічні основи міграції вихідців з Близького Сходу необхідно дослідити бачення авторів щодо включення країн до даної групи.

Складність розуміння геополітичних процесів на Близькому Сході обумовлена тим, що на регіон суттєво впливають США, ЄС, Росія й Китай. Поняття «Близький Схід» характеризується європоцентричністю і не враховує внутрішні регіональні процеси. Головним критерієм тлумачення термінів Близький та середній Схід протягом минулого століття були стратегічні інтереси великих держав [8].

Структурно Близькосхідний регіон включає країни Північної Африки та Західної Азії. Іноземні джерела використовують два поняття: Near East та Middle East (поширеніше). У більшості досліджень до країн Близького Сходу відносять: Бахрейн, Ізраїль, Йорданію, Ірак, Іран, Ємен, Катар, Кувейт, Ліван, Об'єднані Арабські Емірати, Оман, Палестину, Саудівську Аравію та Сирію. Окремі дослідники ідентифікують і Туреччину як країни Близькосхідного регіону. Деякі дослідники також відносять Кіпр за географічною ознакою, але з точки зору політичної та ментальної складової дана країна належить до Європи. Крім того вона входить до складу Європейського союзу [7].

Офіційна українська позиція країн, віднесених до Близького Сходу, відображено в Указі Президента, яким призначено повноважного представника України на Близькому та Середньому Сході [18].

У табл. 1.1 відображення країни, які відносяться до структури Близького Сходу.

Таблиця 1.1 – Країни Близького Сходу*

Країна	Автори (джерело)						
	Івашук І., Заставний А	Енциклопедія сучасної України	Указ Президента України від 18.02.2003 № 136/2003	Гончаренко Н. І., Саєд С.М. Анкаві	Mehran Kamrava	НІСД	Копель О.А., Путкардзе К. З.

Алжир					+	+	+
Афганістан			+		+		
Бахрейн	+	+	+	+	+	+	
Ємен	+	+	+	+	+	+	
Єгипет		+	+	+	+	+	+
Ізраїль	+	+	+	+	+	+	+
Ірак	+	+	+	+	+	+	+
Іран	+	+	+	+	+	+	+
Йорданія	+	+	+	+	+	+	+
Катар	+	+	+	+	+	+	+
Кіпр		+					
Кувейт	+	+	+	+		+	
Ліван	+	+	+	+	+	+	+
Лівія			+		+	+	+
Марокко					+	+	+
ОАЕ	+	+	+	+	+	+	
Оман	+	+	+	+	+	+	
Палестина	+	+	+			+	+
Саудівська Аравія	+	+	+	+	+		
Сирія	+	+	+		+	+	+
Туніс						+	+
Туреччина	+	+		+	+	+	+

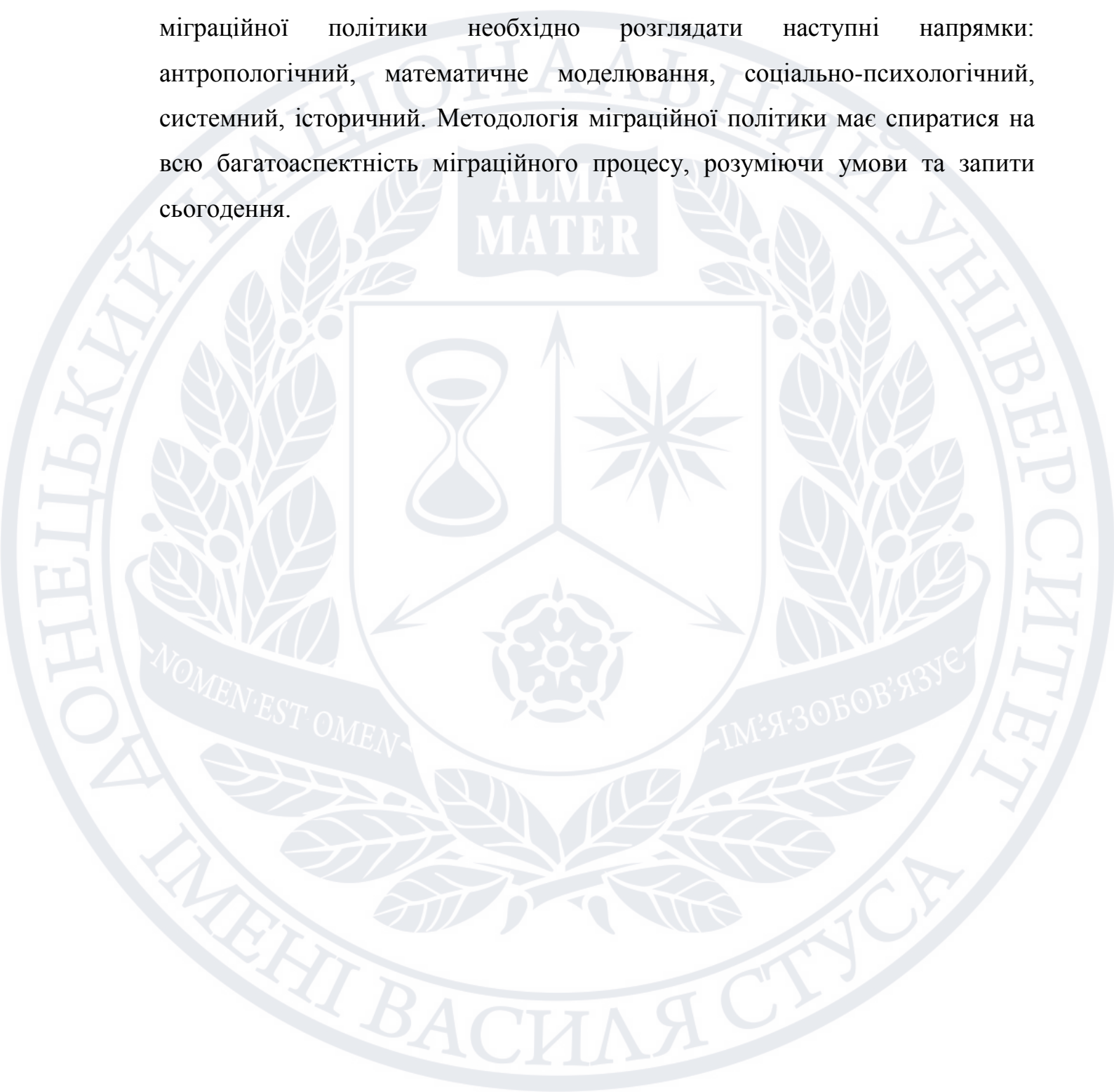
* Джерело: систематизовано автором за даними [4; 6; 7; 18; 44].

На основі табл. 1.1 можна стверджувати, що до Близького Сходу відносять Ізраїль, Йорданію, Ліван, Палестину й Сирію, Також часто включають Єгипет, Ірак, Кіпр та Туреччину. У ширшому розумінні додають ще Бахрейн, Ємен, Іран, Катар, Кувейт, ОАЕ, Оман і Саудівську Аравію. У окремих випадках Близький Схід також охоплює Алжир, Еритрею, Лівію, Мавританію, Марокко, Сомалі, Судан і Туніс.

Отже, при формуванні міграційної політики насамперед має використовуватись теоретична база, що стосується адміністративних (управлінських – регуляторних) та економічних відносин у суспільстві, зокрема у межах монетарних та немонетарних витрат. Саму методологію можна сфокусувати в трьох групах – загальнонаукову, часткову, філософську.

При обранні інструментів, що будуть використовуватися у методології, варто брати до уваги наступні чинники, такі як: політика соціуму, економіка, демографія, географія.

Проблемами міграційної сфери виступають соціально-економічні процеси, нелегальна трудова міграція, регуляторних вплив, інформаційне забезпечення, модель міграційної політики. При дослідженні методології міграційної політики необхідно розглядати наступні напрямки: антропологічний, математичне моделювання, соціально-психологічний, системний, історичний. Методологія міграційної політики має спиратися на всю багатоаспектність міграційного процесу, розуміючи умови та запити сьогодення.

РОЗДІЛ 2. ПРИЧИНИ, НАПРЯМИ ТА НАСЛІДКИ МІГРАЦІЙНИХ ХВИЛЬ З БЛИЗЬКОГО СХОДУ ДО НІМЕЧЧИНИ У XXI СТОЛІТТІ

2.1. Причини міграції вихідців з Близького Сходу до Німеччини

Масштабність міграційних потоків перетворила неконтрольовану міграцію в одну з глобальних суспільних проблем і змусила всі країни розглядати її як кризове явище.

Для післявоєнної відбудови та відновлення економіки Німеччина гостро потребувала дешевої робочої сили. Тому наплив мігрантів мав позитивне значення і уряд намагався максимально його стимулювати. Оскільки приїздили в основному особи без сімей, це явище носило тимчасовий характер і особливих побоювань не викликало. Зважаючи на ліберальну міграційну політику Німеччина і нині є потужним магнатом для іммігрантів. Загалом після об'єднання Німеччини до неї іммігрувало 9,2 млн. людей [49].

Рішення про міграцію часто мають різні причини: економічні, соціальні, політичні, особистісні. Як правило, вирішальним фактором є надія на те, що покращиться індивідуальна ситуація.

Історично склалося два типи потоків мігрантів. Перша група – це економічні мігранти, які переміщувалися в країні Європи течій останніх кількох десятиліть, а друга – біженці, які переміщуються в Європі тими самими шляхами, що й економічні мігранти [16].

Однією з відмінних рис нинішньої кризи є злиття кількох міграційних потоків – легальної та нелегальної, економічної міграції та біженців в єдиний потужний потік.

Причини виникнення міграційної кризи, пов'язаної з міграцією вихідців Близького Сходу до Німеччини наведено на рис. 2.1.

Рисунок 2.1 – Причини виникнення міграційної кризи*

* Джерело: побудовано автором за даними [16].

Люди з Близького Сходу приїжджали до Європи з кінця XIX століття в пошуках освіти, роботи або захисту від політичних переслідувань. Їх кількість особливо зросла під час трудової міграції 1960-х років, коли цілеспрямовано вербували турків, а також марокканців і тунісців.

З 1961 року турецьким шукачам роботи була надана можливість найму в німецьких компаніях, на основі угоди про наймання між Федеративною Республікою Німеччина та Туреччиною, це торкнулося 679 тис. чоловіків і 147 тис. жінок, тобто загалом 826 тис. осіб, як турецьких гастарбайтерів. Другу фазу імміграції можна спостерігати в період після загальної заборони вербування 23 листопада 1973 року, яка вплинула на всі договірні країни, у яких спостерігалось збільшення возз'єднання сімей. Нестабільна політична ситуація в Туреччині наприкінці 1970-х та на початку 1980-х років призвела

до подальшої імміграції шукачів притулку, чому іноді сприяли родинні зв'язки з першим поколінням іммігрантів, чиє остаточне поселення у Федеративній Республіці поступово закінчилося приблизно в цей час. Військовий переворот у Туреччині 12 вересня 1980 року спровокував нову хвилю імміграції, яка, у свою чергу, сильно вплинула на демографічну структуру турків, які проживають у Німеччині. У той час як суспільство турецьких іммігрантів до того часу, по суті, залишалось суспільством робітничого класу, через інтенсивну трудову міграцію 1960-х і початку 1970-х років, за винятком ряду митців та інтелектуалів, які також іммігрували, політична ситуація в Туреччині зараз також призвело до зростання імміграції представників інтелектуального класу політичних біженців. Ця нова хвиля імміграції також призвела до зростання ксенофобії у 1980-х роках; багато засобів масової інформації та політики також дотримувалися думки, що турецька імміграція створює проблеми та що інтеграція турків у такий кількості неможлива [42].

У останні роки та десятиліття люди з Близького Сходу тікали від гноблення та війни, адже там постійно відбувалися нові збройні заворушення, внаслідок чого серед постраждалих були десятки й сотні людей, в основному мирне населення. Це є свідченням того, що мешканці південно-східних по відношенню до Європи територій вирішують долати значну відстань не від хорошого життя, а навпаки – з великим бажанням зберегти життя собі і своїм близьким. Основним дестабілізуючим чинником стали широкомасштабні збройні конфлікти в Сирії, Лівані, Ємені, Іраку.

У грудні 2011 року конференція міністрів внутрішніх справ прийняла рішення про трирічний пілотний проект приймати 300 осіб, які потребують захисту, щороку шляхом переселення протягом 2012-2014 років. У 2012 році це були африканські біженці з Тунісу і іракські біженці з Туреччини. У 2013 році були іракські, іранські та сирійські біженці з Туреччини, а в 2014 році біженці різних національностей (зокрема громадяни Іраку) та особи без громадянства з Сирії.

Цей пілотний проект був успішно реалізований і продовжується на невизначений термін як програма переселення Німеччини з 2015 року, спочатку з 500 прийомними місцями на рік. У 2015 році було прийнято 500 вразливих громадян Еритреї, Сомалі, Судану, Південного Судану та Ефіопії, а також сирійців та іракців із перших країн біженців Єгипту, Судану та Лівану. З 2016 року прийом німецьких переселенців відбувається в рамках програми переселення Європейського Союзу.

Ключові причини міграції з Близького Сходу до Німеччини, розподілені за статтю, наведено на рис. 2.2.

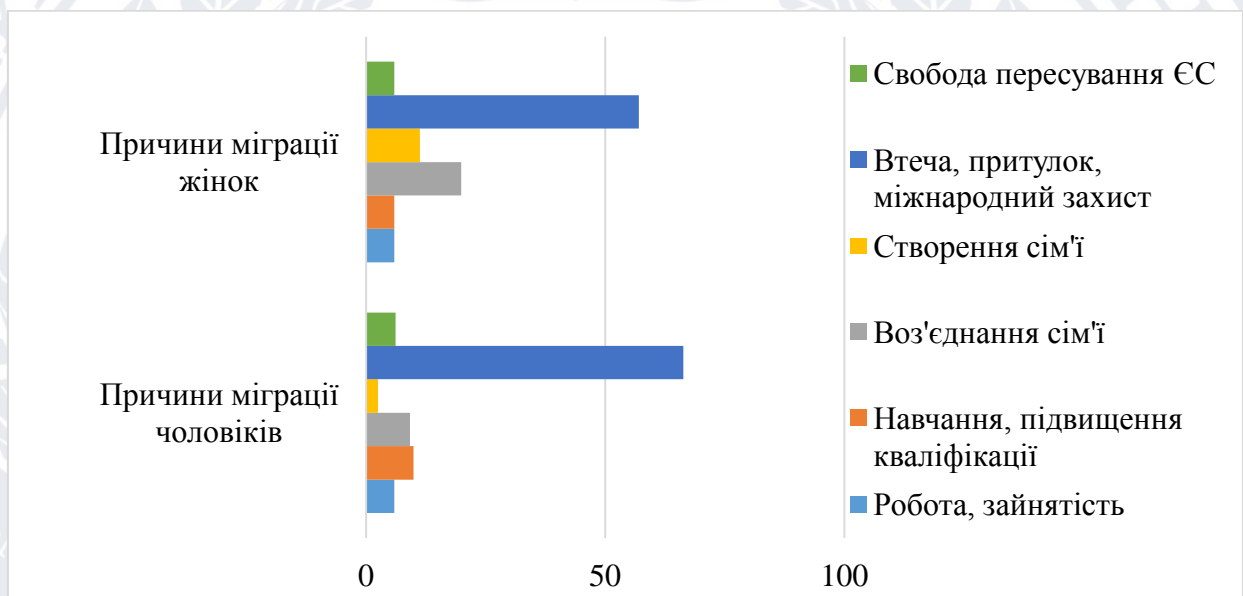

Рисунок 2.2 – Причини міграції вихідців Близького Сходу до Німеччини*

*Джерело: побудовано автором за даними [45].

Загалом можна сказати, що вихідці з мусульманських країн мігрують до Німеччини набагато частіше через втечу, пошук притулку та міжнародного захисту (35,1%), для 19,3% мотивом є робота (зайнятість), 37,3% прагнуть воз'єднання сім'ї. Основним мотивом свободу пересування в ЄС називає 3,0% мігрантів [35].

Багато науковців розглядаючи причини міграційної кризи вказують на безперервну війну в Сирії, що стала спусковим гачком всього механізму.

Якщо не враховувати дану країну в обрахунках, то починаючи з 2011 р. збільшення показника становить лише 5%; Протягом 2012-2015 рр. кількість біженців із Сирії збільшилася на понад ніж у 30 разів (з 23,4 тис. до 799,9 тис.) [22].

Антиурядові виступи, які розпочалися на хвилі арабської весни в березні 2011 р. призвели до масових повстань в різних сирійських містах, а до літа переросли в повномасштабний збройний конфлікт. З 2015 році мігранти з Сирії становили близько половини всіх біженців, які шукають притулок в Німеччині. На початку збройного конфлікту біженці переселялися до ближніх країн, зокрема до Туреччини. Потім до сирійців приєдналися вихідці з Афганістану та Лівії, що ще більше загострило міграційну кризу. Установлення контролю «Ісламської держави» над суттєвою територією змусило її мешканців шукати нові безпечні місця для проживання.

Антоніу Гутерреш, Верховний комісар ООН у справах біженців, наголошував, що стрімке зростання кількості біженців із Сирії спровоковане трьома основними факторами. Перші два – триваючі тенденції (втрата віри сирійського народу у здатність політичного вирішення конфлікту; виснаження ресурсних можливостей тих, хто вже живе у вигнанні) та одним недавнім детонатором (скорочення гуманітарної допомоги в регіоні, у т.ч. Всесвітньої продовольчої програми на 30%).

Іншим важливим фактором стало накопичення критичної маси біженців, оскільки тут вже влаштувалися їх родичі. Адже переїзд до членів сімейного клану чи просто знайомих значно полегшує психологічну сторону переїзду та спрощує економічну нестабільність новоприбульців. Люди з міграційним минулим доволі часто пропонують новоприбулим захист і допомогу, тим самим зменшуючи перешкоди для міграції. Це може сприяти накопиченню певних етнічних груп в окремих регіонах.

Наприклад, частка людей з Близького Сходу серед населення з міграційним походженням з переважно мусульманських країн особливо

велика у федеральних землях Гессену, Гамбургу і Бремена, тоді як частка цієї групи досить мала в Баден-Вюртемберзі. У нових федеральних землях саме група з Близького Сходу становить 59,5% населення переважно з мусульманських країн. У старих федеральних землях, включаючи Берлін, люди турецького походження становлять найбільшу групу населення з мусульманських країн (49,3%), тоді як у нових федеральних землях вони становлять лише близько 9%. Тут чітко простежується міграційна історія людей з Туреччини, яка сформована тодішньою угодою про наймання між цією державою та ФРН. З іншого боку, у нових федеральних землях саме група з Близького Сходу становить 59,5% населення переважно мусульманських країн. Це пов'язано з сильною імміграцією біженців і, перш за все, розподілом шукачів притулку. Слід зазначити, що в нових федеральних землях проживає значно менше людей із міграційним походженням, ніж у старих. Близькосхідна група також має сильну присутність у Нижній Саксонії (29,7%) і Шлезвіг-Гольштейні (30,2%). Частка близькосхідної групи вище середнього в нових федеральних землях, за винятком Берліна (20,6%), у Бремені та Гамбурзі (23,4%) та Гессені (19,2%). Що стосується групи Південно-Східної Європи, то високу частку населення з мусульманських країн можна знайти в Баден-Вюртемберзі (24%) і Баварії (25,2%) [45].

З 2013 року багато країн надали біженцям із Сирії (і деяким з Іраку) можливість легально потрапити до Німеччини, щоб побачитися з родичами через власні державні програми прийому. Необхідно подати декларацію про зобов'язання, згідно з якою родичі в Німеччині зобов'язуються фінансувати витрати на проживання біженця, який в'їжджає до Німеччини протягом певного періоду часу.

Крім того, деякі країни запустили власні програми для прийому біженців із країн першого притулку, таких як Єгипет, Ліван чи Йорданія. Ці державні програми прийому ґрунтуються на попередньому відборі УВКБ ООН і вимагають тісної співпраці між державами та відповідними місцевими

суб'єктами, а також з установами в Німеччині, які беруть участь у гуманітарному прийомі.

Важливим аспектом міграції стало погіршення демографічної ситуації, виражене в істотному збільшенні чисельності населення країн. Так, із середини ХХ ст. в арабських країнах Азії відбулися значні трансформації структури населення – кількість населення регіону зросла з 31,1 (1990 р.) до 153,1 млн. чол. (2015 р.). Основною передумовою цього зростання став процес демографічного переходу, який був викликаний істотним зниженням рівня смертності населення – за період з 1990 по 2015 р. смертність знизилася більш ніж у 5 разів (до 4,9%). У цей час показники народжуваності у регіоні залишалися як і раніше на високому рівні – 1990 р. сумарний коефіцієнт народжуваності становив понад п'ять дітей на одну жінку. За даними на 2017 р. він суттєво знизився і становив не більше трьох дітей. Ці зміни свідчать про зміну репродуктивної поведінки населення країн близькосхідного регіону. Результатом процесу демографічного переходу стало значне омоложення населення близькосхідного регіону, яке вивело його за цим показником на перше місце у світі. При цьому питома вага плануючих емігрувати серед жителів Близького Сходу у віці від 16 до 27 років збільшилася з 13% у 1990 р. до 57% у 2014 р. (напередодні революційних подій) та 86% у 2017 р. Факт зростання цього показника на 73% за 27 років вказує на незадоволеність молодих людей своїм життям та його перспективами у країнах народження. Потрібно враховувати, що до 2018 р. населення близькосхідних країн у досліджуваному віці досягне понад 60%, а рівень безробіття становитиме понад 50% [45].

Оскільки економіка країн Близького Сходу виявилася неготовою повністю забезпечувати громадян, це вилилося в масштабне безробіття і колосальне зростання бідності населення та, як наслідок, вимушену міграцію.

Причинами міграції до ЄС біженці з Лівану називають високу вартість життя як фактор, який пливає на те, вирішує залишитися чи виїхати. Біженці з Єгипту акцентують, що стає все важче платити за оренду, керувати високим

рівнем боргів і задовольняти свої основні потреби. У Йорданії – нездатність забезпечити свою сім'ю була найпоширенішою причиною виїхати. Біженці з Лівану, Єгипту та Йорданії називали проблемою відсутність можливостей для існування або доступу до офіційного ринку праці. Сирійські біженці кажуть, що велика кількість внутрішньо переміщених осіб посилила конкуренцію за робочі місця в Курдистані [48].

Кумулятивний ефект років вигнання з обмеженим доступом до легальної роботи також бере своє. У багатьох випадках заощадження давно вичерпані, дорогоцінні речі розпродані, і багато біженців по всьому регіону живуть у жалюгідних умовах, намагаючись заплатити оренду, прогодувати свої сім'ї та задовольнити свої основні потреби.

Ще однією причиною міграції з країн Близького Сходу є бажання отримати якісну освіту. Особливо актуально це для молоді, адже в рідних країнах вони не мають змоги отримати конкурентоспроможну освіту, яка дозволить обіймати високооплачувану посаду, а в Німеччині запроваджені спеціальні програми фінансування навчання для мігрантів.

Ізраїльська імміграція зросла з початку 2000-х років. Оскільки натуралізація в країнах ЄС значно зросла, тому що з паспортом ЄС подорожувати набагато легше. Однак кількість ізраїльтян у Німеччині залишається відносно стабільною. Проте кількість німців-ізраїльтян постійно збільшується. В основному це діти, батьки яких німці та ізраїльтяни. Трохи більше половини всіх одружених ізраїльтян одружені з німкенями неєвреями.

Мікроперепис припускає, що близько 25 тис ізраїльтян проживає в Німеччині, серед яких багато людей, які ніколи не були в Ізраїлі, але все одно мають право на ізраїльський паспорт [40].

Причинами міграції з Ізраїлю до Німеччини часто є професійний та економічний розвиток. Ринок праці в Ізраїлі дуже тісний, країна неймовірно дорога. Держава і релігія – постійна тема суперечок. Тому групою, що мігрує виступають світські ашкенази (євреї західно- чи східноєвропейського

походження). Більшість із них добре освічені та мають принаймні ступінь бакалавра.

Ще одна причина – проживання партнера в Німеччині. А 20% ізраїльських іммігрантів хочуть поїхати до, тому що їм просто подобається німецька культура. З ізраїльським паспортом досить легко отримати дозвіл на роботу та проживання. Більшість ізраїльтян, які приїжджають до Німеччини, також незадоволені політикою та політично більш помірковані до лівих. Але насправді не має значення, на якій стороні вони перебувають, у Німеччині їх часто сприймають як єдине ціле. Ізраїльтяни в Німеччині часто є екраном для близькосхідного конфлікту.

Багато хто цінує, що в Німеччині панує спокій і тиша. У Німеччині набагато більше місця, тому що спільне життя в Ізраїлі часто дуже близьке. З іншого боку багатьом ізраїльтянам важко витримати особистий простір. Спонтанність німців зазвичай не така велика, а ізраїльтяни більш спонтанні люди.

Кількість ізраїльтян у Німеччині, ймовірно, не зміниться. Пік імміграції припав на 2014 рік. Це було пов'язано з війною в Газі та галасом про еміграцію до Німеччини в традиційних і соціальних мережах. Для багатьох Німеччина була і не є місцем призначення на все життя, а лише станцією.

З вище наведеного можна зробити висновок, що основними причинами міграції вихідців Близького сходу до Німеччини є військові дії на території Сирії, Іраку; возз'єднання сім'ї; робота, навчання, тобто бажання кращого життя в цілому.

2.2. Реакція суспільства та уряду Німеччини на вплив мігрантів

На початку 1990-х років у Німеччині відбулися жорстокі заворушення та расистські погроми проти людей турецького походження, наприклад, у Мельні в 1992 році та Золінгені в 1993 році, де під час підпалу загинуло п'ятеро людей. Громада турецького походження розкритикувала той факт, що канцлер Коль залишився осторонь від похоронних служб за жертвами

терактів. Його представляли міністр закордонних справ Клаус Кінкель і міністр праці Блум, що було витлумачено як сигнал про те, що на кону були «другосортні» ненімецькі жертви. На федеральній прес-конференції 27 листопада 1992 року на запитання, чому канцлер не був присутній на похоронах, представник уряду Коля відповів, що вони не хочуть займатися «туризмом співчуття».

З іншого боку, канцлер Ангела Меркель взяла участь у панахиді в Берліні в лютому 2012 року за людьми, убитими NSU («Націонал-соціалістичним підпіллям»), багато з яких були іммігрантами з Туреччини, і попросила прощення у родичів. Країна була сколихнута серією вбивств націонал-соціалістичним підпіллям та жалюгідним провалом органів безпеки та слідства. Метою цієї асоціації з десятима вбивствами було «переважно вбивство співгромадян іноземного походження».

У червні 2019 року президент округу Кассель Вальтер Любке був убитий правим екстремістом, у жовтні 2019 року синагога стала мішенню подібного нападу в Галле-ан-дер-Заале. У лютому 2020 року правий озброєний нападник застрелив одинадцять людей у Ганау – більшість з них були міграційним походженням. З 1990 року в Німеччині зафіксовано напади на ґрунті ксенофобії, у яких загинуло 200 осіб.

На початку вересня 2015 р. на залізничному вокзалі Будапешта біженцями було розбито наметове містечко, на яке угорський уряд намагався не звертати уваги та намагався позбутися їх, шляхом відправки потягами до Австрії. Проблема загострилася, коли неконтрольований потік ринув пішки в напрямку Австрії.

Ангела Меркель задля уникнення гуманітарної катастрофи вирішила дозволити людям, котрі переміщалися в Європу «балканським маршрутом», протягом кількох днів в'їзд з Австрії до ФРН. Фраза анцлерки «Ми впораємося!» – стала девізом її міграційної політики. За підсумками такого рішення в 2015 році подано близько мільйона заяв про надання притулку, а в

2016– ще біля 750 тисяч. Влада ФРН надала притулок не всім прохачам., але частка позитивних рішень була доволі високою(особливо в 2016 – 70 %) [5].

Під час війни та гострих кризових ситуацій програми гуманітарного прийому служать для того, щоб забезпечити своєчасний прийом біженців. Законодавчі вимоги регулюються в розділі 23 (2) Закону про проживання з 2007 року. Під час війни в Сирії уряд Німеччини запустив три програми гуманітарного прийому в 2013 і 2014 роках для загалом 20 тис. сирійських біженців з Єгипту, Лівії та Сирії та сусідніх країн, які особливо потребували захисту [38].

З 2017 року федеральний уряд проводить щорічну програму прийому для сирійців та осіб без громадянства, які шукають захисту від Туреччини, для виконання Декларації ЄС-Туреччина.

Серед німців, як і раніше, немає єдності в питанні ставлення до вимушених мігрантів. Тоді як праві популісти з партії «Альтернатива для Німеччини» стверджували, що Німеччина не впорається з витратами на біженців, і обґрунтовували своє неприйняття міграційної політики уряду ФРН саме цією причиною, представники інших політичних партій в Бундестазі і об'єднань роботодавців наголошували на їхньому значенні для ринку праці.

У цілому кількість тих, хто виступав проти прийому біженців, з 2015 року зросла. Згідно з минулорічним опитуванням компанії INSA Meinungstrend, міграційну політику уряду підтримує близько 30% респондентів, а не підтримує – понад половина опитаних. А 17,6% з тих, хто спочатку підтримував дії уряду, тепер змінили своє ставлення на протилежне.

З метою регулювання напливу біженців у країни Європи Європейською комісією в рамках «надзвичайного механізму» було розроблено обов'язковий розподіл квот. Але, на жаль, частина країн Східної Європи, Великобританія, Ірландія, Данія його відкидають, оскільки побоюються, що дані квоти можуть на майбутнє закріпитися в механізмі постійного розподілу.

Ангела Меркель неодноразово наголошувала на солідарності європейців, оскільки реалізації механізму розподілу біженців можна було досягти лише завдяки загальному консенсусу, якого країни Європи не могли досягти в даному питанні. У зв'язку з цим на Німеччину припадало непропорційно велике число біженців, у той час як інші держави продовжували ухилятися від своїх обов'язків [23].

Більшість громадян Німеччини (81%) вважають, що їх влада не здатна впоратися з напливом біженців з Близького Сходу. У період міграційної кризи роботою уряду Ангели Меркель були незадоволені 61% опитаних, а її рейтинг знизився до рівня 2011 року. Наслідком такого напливу стали внутрішня нестабільність та велика кількість заворушень. Жителі вважають, що біженці підвищують загрозу тероризму [28].

Розглядаючи реакцію уряду Німеччини на наплив мігрантів варто згадати про специфічну зацікавленість Туреччини в даному питанні. Хоча вона є непрямим учасницею цієї міграційної стратегії, Анкара вдало використала ситуацію із сирійськими біженцями. У діях турецького уряду простежуються елементи примусової міграційної стратегії. Цей вид стратегії можна застосувати як інструмент для здійснення примусової дипломатії: країни, що не мають достатнього економічного потенціалу чи політичного впливу на міжнародній арені, змушені шукати інші засоби для того, щоб на них звернули увагу [2].

Туреччина в певній мірі «шантажувала» країни Європи, вимагаючи кошти на утримання таборів для біженців з сусідніх країн та стримування безупинного потоку нелегальних мігрантів.

Для зменшення напливу мігрантів через Туреччину Німеччина надавала їй додаткове фінансування. Користуючись можливістю Туреччина вдавалася до шантажу Європейській країн та вимагала постійного збільшення коштів для стримування потоку біженців. Через це Німеччина продовжувала прикордонний контроль у Шенгенській зоні, які згідно з діючими правилами повинен були відмінити ще в 2016 році.

З метою зменшення чисельності мігрантів велика частка заявок на притулок для біженців з Близького Сходу відхиляється. При територіальному розподілі біженців враховували надходження податків і густоту заселення земель та їх частку у фінансовій підтримці державних проектів.

Негатив зі сторони громадян до вихідців з мусульманських країн, особливо з Сирії та Іраку, пояснюється їх вірою в те, що мусульманські народи живуть своїми громадами, зберігаючи власну самобутність та не бажаючи ставати частиною європейського суспільства та приймати його закони, звичай і спосіб життя. Багато жителів Німеччини проти зростання числа мігрантів з мусульманських країн.

У Європі давно постало питання про сумісність ісламу та демократичних норм. Яскравим прикладом є думка відомого письменника й публіциста Р. Джордано. Він доволі гостро критикував бачення німецьких політиків щодо ісламу, який вони вважали частиною ФРН на рівні християнства та іудаїзму. Джордано відзначав, що реальний іслам не можна прирівнювати до ідеалізованих європейських цінностей ісламу. За його словами: «політичний і войовничий іслам взагалі не можна нікуди інтегрувати». Автор наголошував, що донині ніхто не довів сумісність ісламу із рівноправністю жінок, відділенням релігії і церкви від держави, свободою совісті тощо, тобто всім тим, що є основою демократії. Однією з причин неможливості інтеграції вихідців з мусульманських країн в основному криється в безпосередньо в мусульманах та ісламі [2].

Ще в 2010 р. у своїй книзі «Німеччина. Самоліквідація» політик Т. Саррацин описав наслідки, що, на його думку, очікують на Німеччину внаслідок продовження «проблематичної мусульманської міграції». Основну небезпеку, зазначає автор, становлять мігрантимусульмани, які інтегруватися в чужу для них німецьку культуру не прагнуть. Проблеми, які виникають з вини мусульман, він пропонує згрупувати таким чином: перебування мусульман у Німеччині створює серйозне додаткове навантаження для економіки цієї країни; мусульмани є малоосвіченими й погано

підготовленими до сучасного європейського життя; вони постійно створюють конфлікти в суспільстві, займаються нелегальним бізнесом, схильні до насильства; у мусульман багато дітей, що в найближчій перспективі радикально змінить демографічну ситуацію ФРН; мусульмани не прагнуть інтегруватися в німецький культурний простір і воліють створювати своє «паралельне суспільство», що загрожує Німеччині зміною ціннісних пріоритетів; гіпертрофована релігійність мусульман має тенденцію розбудовуватися в напрямі фундаменталізму [2].

Він висловлює серйозне занепокоєння не стільки самими міграційними процесами, скільки їхніми наслідками в соціокультурній і політичній сферах, пов'язаними із небажанням мігрантів освоювати базові цінності приймаючих західних суспільств. Таке явище, що раніше усіяко використовувалося західними державами, з другої половини ХХ ст. стало домінуючою тенденцією у взаєминах між суспільствами-реципієнтами та іммігрантами [2].

Досліджуючи політику уряду в питанні мігрантів потрібно згадати й про табори мігрантів на польсько-білоруському кордоні. У цьому питанні дії Німеччини доволі жорсткі, адже країна заборонила в'їзд біженцям, що перебували в таких таборах.

Таку політику Білорусі в певній мірі можна вважати шантажем та спробою тиску на європейські країни, а особливо на Польщу, Литву, Латвію та Німеччину. Перші три країни страждали оскільки вони мають спільний кордон з Білоруссю, а Німеччина – бо більшість біженців від початку була настроєна на пошуку притулку в Німеччині. Білоруська влада основну масу біженців направляла до кордону з Польщею здавалося б, логічніше було б направити головний потік до литовського кордону, якщо розраховувати на швидкий результат. Адже кількість населення Литви майже в 14 разів менша населення Польщі, відповідно, на порядок менша і чисельність литовських силових структур, а їм доводиться охороняти кордон в 1,7 разу протяжніший, ніж їхнім польським колегам. Отже, на литовсько-білоруському кордоні

можна було б набагато швидше створити критичну ситуацію й організувати масштабний прорив мігрантів на територію Євросоюзу. Але тут діє трохи інша логіка. Саме через Польщу проходить найкоротший шлях до Німеччини, куди і прагнуть майже всі біженці з Близького Сходу. Вони і на плакатах біля кордону пишуть для журналістів і прикордонників: «Німеччина!». Ні в Литві, ні в Польщі, ні в Латвії біженці просити притулку не збираються, добре знаючи, що соціальні виплати, які на них чекають у Німеччині, на порядок перевершують ті, які вони могли б отримати в Польщі та країнах Балтії.

Для Лукашенка ж важливо передусім те, що Берлін має найбільшу вагу в Євросоюзі і, на відміну від Варшави та Вільнюса, там більш схильні до компромісу в питанні надання притулку додатковим біженцям із Близького Сходу та Африки в Євросоюзі. Тому Лукашенко передусім посилав сигнал не Моравецькому, Дуді та Качиньському, а Меркель і майбутньому новому уряду Німеччини.

Розуміючи, що Росія має важелі впливу на Білорусію Ангела Меркель спробувала звернутися по допомогу в розв'язанні міграційної кризи на східних кордонах ЄС до Володимира Путіна. Але останній висловив лише заклопотаність «гуманітарними наслідками» кризи, порадив їй звернутися безпосередньо до Президента Білорусі.

Німецькі політики, експерти та журналісти вказують, що Росія активно використовує міграційну кризу у своїй пропаганді. Наприклад, російські журналісти висвітлюючи події на білорусько-польському кордоні, постійно критикували ЄС та ставили під сумнів базові цінності демократії.

Ізраїльтян сприймають як «хороших мігрантів», іноді трохи голосних, але загалом їх вітають. Вони є сильно символічно зарядженою групою, мабуть, не схожою на жодну іншу. Коли ізраїльтяни приїжджають до Німеччини, це, так би мовити, доводить, що Німеччина є демократичною країною. Водночас вони є проекційною поверхнею для політики держави Ізраїль щодо палестинців. Однак, якщо подивитися на соціальну структуру і

не зважати на німецьку ситуацію, вони майже не відрізняються від іммігрантів з інших країн.

Отже, з кожним роком ставлення корінних мешканців Німеччини до біженців із Близького Сходу погіршується, це викликано збільшенням злочинності в країні, фінансовими витратами на соціально-економічну підтримку мігрантів, зменшенням кількості робочих місць тощо. При цьому уряд країни притримується максимально ліберальної позиції в даному питанні та всіляко сприяє допомозі біженцям у пошуку притулку.

2.3. Наслідки міграційних хвиль

Німеччина є важливим учасником міграційної політики та політики щодо біженців, яка бере активну участь у багатосторонніх процесах і надає цінний імпульс. Федеративна Республіка стала другою за величиною країною-донором гуманітарної допомоги.

Вагомим наслідком масового напливу біженців із зон збройних конфліктів Близького Сходу є навантаження на бюджет Німеччини, що впливає на рівень життя населення та наростання антиміграційних настроїв. Міграційна криза завдала суттєвих ударів по рівню благополуччя європейців та виникнення етноконфесійних конфліктів.

Зі всіх країн ЄС більшість коштів національного бюджету на вирішення міграційних проблем з квітня 2015 р. витратила Німеччина. На основі розрахунків Інституту світової економіки в Кілі, 2015 року на мігрантів витратили більше 10 млрд. євро, з урахуванням всіх витрат трирівневої бюджетної системи країни (федерального бюджету, бюджету земель та муніципалітетів) [15].

За розрахунками утримання біженців з Близького Сходу протягом найближчих п'яти років може вартувати ФРН близько 385 млрд. євро.

Тобто можна констатувати, що економічна ситуація в Німеччині постала перед значними випробуваннями внаслідок втрат на міграційних проблемах, які стають суттєвим навантаженням на бюджет держави. Адже ці

кошти були призначені для фінансування соціальної сфери громадян Німеччини.

Варто відзначити, що основна маса мігрантів від початку націлювалася на освоєння в найбільш розвинутих країнах Європи. Вони були вже заздалегідь поінформовані про високий рівень життя, фінансову й соціальну підтримку, яка надається біженцям у тій чи іншій країні. Тобто сучасні іммігранти не просто втікають від небезпеки, а діють за заздалегідь визначеному механізму завдяки отриманню інформації із формальних і неформальних мереж етнічних діаспор.

Дослідження міжнародної організації з міграції показало, що за умов збереженні зростання числа мігрантів на нинішньому рівні кількість населення, що сповідує християн та іслам будуть приблизно однаковими до 2050 року. Частка ісламських прихильників серед населення Західної Європи зросте з 5,9% до 10,2%. Причинами цього слугуватиме не лише наплив нових мігрантів, а й висока народжуваність серед вихідців з мусульманських країн., яка перевищує європейську в 2-3 рази та може прихзвести до того, що їх чисельність на теренах Європі подвоїться через 20-30 років та значно загострить етнодемографічні проблеми. Така ситуація веде до глибокої модифікації етнічної структури і ставить під сумнів національну ідентичність Європейських країн. Етнокультурна перебудова, яка характерна для сучасної Європи призводить до різкого загострення соціальних суперечностей та міжнаціональних проблем, що розподіляють громадську думку на два протилежні полюси [1].

Вихідці з немусульманських країн швидко адаптуються і утворюють відкриті спільноти, а мусульмани, навпаки, закриваються в своєму середовищі й наполегливо дотримуються виключно своїх культурних та етнічних традицій. У ФРН значні проблеми з прибулими турками, вихідцями з Сирії та ряду африканських країн.

До проблем мусульман можна віднести: регрес в освіті, низькопродуктивний ринок праці; проблема статусу жінки, висока народжуваність та інші.

Міграційні проблеми Німеччини мають подвоєний характер. Спостерігається нерівномірне заміщення населення. У середньому з Німеччини щороку виїжджають 150 тисяч осіб корінних мешканців. Освічені, енергійні й талановиті переїжджають в інші країни, у основному в англосаксонські, а народжуваність у решти на низькому рівні. При цьому в мігрантів рівень освіти доволі слабкий, а народжуваність висока, що призводить до появи дешевої робочої сили, але відсутності фахівців у високорозвинених галузях.

Часткова відсутність освіти і недостатнє знання німецької мови – основні причини того, що багато біженців в Німеччині з самого початку не змогли знайти собі роботу. Водночас майже дві третини осіб, що прибули в Німеччину з інших країн ЄС, які живуть тут і економічно активні, змогли працевлаштуватися. Однак їхня частка все ще є нижчою, ніж до 2015 року, тому робота щодо подальшої інтеграції біженців має тривати. Так, якщо у жовтні 2013 року частка працевлаштованих жителів ФРН, які не є громадянами країн ЄС, у Німеччині становила понад 74%, то у лютому 2017 року вона знизилася до 29,8%, але станом на листопад 2019 року становила 64,3%. Також потрібно враховувати, що біженці в більшій мірі воліють не працювати, а жити на щедру соціальну допомогу [5].

Зважаючи на вкрай сприятливу соціальну політику для біженців (сума фінансової допомога біженцям є однією з найбільших у Європі) на початку міграційної кризи на Німеччину припадало 43% всіх заяв про надання притулку.

Наплив великої кількості мусульман спровокував появу етноконфесійного конфлікту. Виникла загроза безпеці й недоторканості особи, захищеності її прав і свобод та фундаментальних цінностей європейської спільноти загалом.

Кричущими стали події в Кельні, Гамбурзі, Штутгарті, Дюссельдорфі, Берліні в ніч на 1 січня 2016 року, де відбулися масові напади на жінок. Лише після новорічної ночі надійшло до поліції більше 600 заяв про образи, побиття, гвалтування, і сексуальні домагання, крадіжки від постраждалих. Цей вид протиправних дій назвали «полювання на жінок», який міг би залишився маловідомим, якби не відео, яке потрапило в мережу Інтернет та показало напад в режимі реального часу.

Ситуація показує, що в умовах виниклої міграційної кризи мешканці Європи стали заручниками власних гуманістичних принципів. Обурення у німців викликала млява реакція поліцейських, які вирішили не застосовувати силу до мігрантів, задля уникнення неминучого скандалу в ЗМІ і різкого громадського осуду, а також спроби уряду видати ці протиправні дії як дрібне хуліганство. Негативне враження викликала думка обербургомистра Кельна Г. Рекер, який наголошував, що жінки, які зазнали насильства самі винні в «провокуванні» молодих мігрантів чоловічої статі до нападів. Тобто можна стверджувати, що через прикрашання ситуації органи влади нехтують безпекою власних громадян. Також до числа серйозних злочинів, які вчиняли біженці, можна віднести пограбування, вимагання, побиття, насильство.

При оцінці кримінальної хроніки Німеччини потрібно враховувати, що значну частину злочинів скоюють не вихідці з Близького Сходу, а прибулі з північноафриканських країн, більшість з яких чоловіки віком від 14 до 30 років. Розуміючи, що їх шанси на притулок в Німеччині дорівнюють нулю і їм нічого втрачати, наважуються на злочини.

За даними Міжнародної організації з міграції більше 20% мігрантів є неповнолітніми, які в основному їдуть без супроводу дорослих. 90% з них – чоловічої статі. За умови збереження нинішньої тенденції кожній групі біженців властивий статевий дисбаланс, який породжує збільшення злочинів на сексуальному підґрунті та виявів сексуальної агресії.

Дана ситуація має і зворотну сторону по відношенню до самих біженців, які також часто стають об'єктом злочинів. У 2015 р. у ФРН було

зафіксовано 747 випадків нападів на житла прибулих, зокрема 222 – із нанесенням тілесних ушкоджень [33].

Загалом сам процес потрапляння біженців до Німеччини пов'язаний із злочинністю, адже виступає по суті контрабандою нелегалів і приносить надприбутки її організаторам. Склався цілий синдикат, який спеціалізується на переправленні біженців у Європу. Вони вимагають кошти не лише за їх перевезення і продовжують обдурювати безпосередньо в місці призначення. Це пов'язано з тим, що більшість біженців не знають законів нової країни і тому вимушені до них звертатися за допомогою в оформленні паперів та пошуку роботи. При цьому за відсутності коштів біженці позичають гроші в мафії, після чого і стають їх боржниками. Особливо вразливими виступає молодь, яка швидко розчиняється серед місцевого населення, та самотні люди. За даними статистики безпосередньо в Берліні відсутня інформація про місцеперебування близько двадцяти тисяч біженців. При цьому урядовці задля підтримки думки про високі соціальні стандарти країни намагаються не акцентувати увагу на таких проблемах, що у свою чергу викликає ще більше її загострення.

Можна стверджувати, що політична й суспільна активність і етнічний сепаратизм мігрантів суттєво обмежують функціональність правових, соціальних та політичних інститутів. Політизація міграційних процесів проявляється в бажанні переселенців висувати й відстоювати свої політичні, соціально-економічні й культурні інтереси за рахунок створення різних політичних партій і рухів, зокрема й радикальних. Серед вимог, які ними висувалися було надання рівних з корінним населенням прав, таких як самобутній етнокультурний розвиток, можливість брати участь у виборах, прощення порядку отримання громадянства тощо [2].

Проблеми, які виникли внаслідок працевлаштування іноземців, не можна применшувати чи драматизувати. Багато дітей і онуків «гастарбайтерів» мають низьку шкільну освіту, високий рівень безробіття, недостатнє знання мови – це лише одна сторона медалі. Справа в тому, що

лише меншість постійного населення турецького походження самоізолюється. Наприклад, шостий сімейний звіт федерального уряду про становище іноземних сімей у Німеччині у 2000 році засвідчив успішну інтеграцію переважної більшості мігрантів. Публічний дискурс про іноземців у Німеччині характеризується надзвичайним спрощенням. У сімейному звіті також наголошується на зусиллях щодо інтеграції, які сім'ї мігрантів доклали самі та які розвантажують приймаюче суспільство.

Легенда про «медіа-гетто» також є одним із кліше. Однак зображення турків у Німеччині, які відключилися від супутникової антени, відображає лише невелику частину реальності, тому що турецькі іммігранти та їхні діти адаптувалися набагато краще, ніж широко припускають, згідно з численними дослідженнями, особливо тим, що використовують ЗМІ. стурбований. Вражає те, що німецькі ЗМІ вже давно користуються більшою довірою серед турків у Німеччині, ніж турецькі.

Дослідження Німецької консультативної ради з питань інтеграції та міграції (SVR), опубліковане в серпні 2021 року, підкреслює цей висновок. Згідно з цим, дві третини людей з міграційним походженням, які проживають у Німеччині, довіряють німецьким ЗМІ. Лише 36% з них довіряють ЗМІ своєї країни походження. Що стосується споживання медіа, то, згідно з цим дослідженням, іммігранти та їхні нащадки використовують медіа переважно німецькою мовою. Виняток, однак, становлять особи турецького походження, які стверджують, що приблизно однаково використовують німецькомовні та рідномовні пропозиції на (онлайн) телебаченні [30].

Дослідження Фонду Конрада-Аденауера багато років тому довели, що турецьке населення, яке живе в Німеччині, загалом набагато краще інтегроване, ніж прийнято вважати. Напрочуд висока частка – а саме майже половина – відчувають досить сильний або міцний зв'язок з Німеччиною. Близько половини турків, які проживають тут, були б готові навіть захищати Німеччину в разі військового нападу з боку ісламістської країни. Це значення вище, ніж значення, визначене серед німців у нових федеральних землях

(42%). Дивно також, що соціальний порядок у Німеччині має значно вищий рівень сприйняття серед турків, які проживають тут, ніж серед німецького населення. Лише вісім відсотків вважають їх несправедливими. У німецькому населенні це майже половина.

Ще одним наслідком міграційної кризи можна вважати загрозу поширення епідемій і захворювань. Навіть Міжнародний Червоний Хрест не може визначити, кількість хворих серед них і які саме захворювання їм притаманні. Оскільки щільний потік нелегалів не дає змоги реєструвати хворих та проводити ретельний медогляд, адже медичні працівники не встигають робити всі потрібні аналізи. До лікарень потрапляють тільки люди з явними ознаками конкретних хвороб. Проблема ускладнюється також тим, що з початку настання осені на Близькому Сході, зокрема в Африці, розповсюджуються епідемії холери й лихоманки Ебола [2].

У період, коли увесь світ бореться з пандемією коронавірусу, біженці можуть виступати активними її рознощиками, оскільки в країнах, звідки вони мігрують дотримання протиепідеміологічних заходів знаходиться набагато в гіршому стані ніж в Німеччині, а зважаючи на спосіб їх безпосереднього переміщення, коли в дорозі гине велика кількість осіб, швидкість поширення даного вірусу та інших в рази збільшується.

Отже, до основних наслідків міграційних хвиль вихідців Близького Сходу до Німеччини можна віднести: великі фінансові вливання на вирішення міграційної проблеми; етноконфесійні конфлікти; погіршення кримінальної ситуації в країні; розповсюдження епідемії тощо.

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВ'ЯЗАННЯ

3.1. Сучасний стан міграційних процесів вихідців Близького Сходу до Німеччини

У результаті міграції сьогодні в Німеччині живуть люди різних національностей. У 2021 році іноземне громадянство мали 10,9 млн осіб або 13% населення. Найбільше іноземців прибуло з Європи (68%) та Азії (22%). Особливо часто зустрічалися громадяни Туреччини (13%), Сирії (9%), поляків (8%), румунів (8%) та італійців (6%) [39].

У рамках німецької програми переселення з 2012 року щорічно до Німеччини постійно приймається контингент особливо вразливих біженців. Федеральний уряд тісно співпрацює з Верховним комісаром ООН у справах біженців і Міжнародною організацією з міграції у процесі переселення; Федеральне відомство у справах міграції та біженців відповідає за оперативну реалізацію процесу прийому.

Загальна кількість людей із міграційним походженням у 2021 році становила близько 22,3 мільйона осіб. Більшість із них (53%) – громадяни Німеччини, 47% – іноземці. Якщо поглянути на людей із міграційним походженням за їхнім міграційним досвідом, дві третини (63%) з них іммігрували до Німеччини самі, 37% народилися в Німеччині. Європа залишається найважливішим регіоном походження мігрантів. Майже дві третини з них (62%, або 13,9 млн) мають зв'язки з іншими європейськими країнами. Однак частка людей з міграційним походженням з інших частин світу за останні роки зросла. 3,5 мільйона людей у Німеччині зараз мають коріння на Близькому та Середньому Сході, що відповідає приблизно 16% усіх людей із міграційним походженням. Близько 1,1 мільйона людей мають африканське походження [39].

За даними Федерального статистичного управління, у 2021 році загальна кількість іноземців, які стали громадянами Німеччини, зросла на

20% і досягла показника приблизно 131 600 осіб, з них 19 100 були сирийцями. Це майже втричі більше, ніж у 2020 році. Федеральне статистичне управління пояснило високу кількість натуралізацій цієї групи імміграцією сирийців, які шукали захисту в 2014-2016 роках. Зараз ці люди все більше відповідають вимогам для отримання громадянства [50].

На рис. 3.1 наведено дані про кількість біженців із країн Близького Сходу, які увійшли до перших 10 країн походження заявників, що подавали прохання про надання притулку.

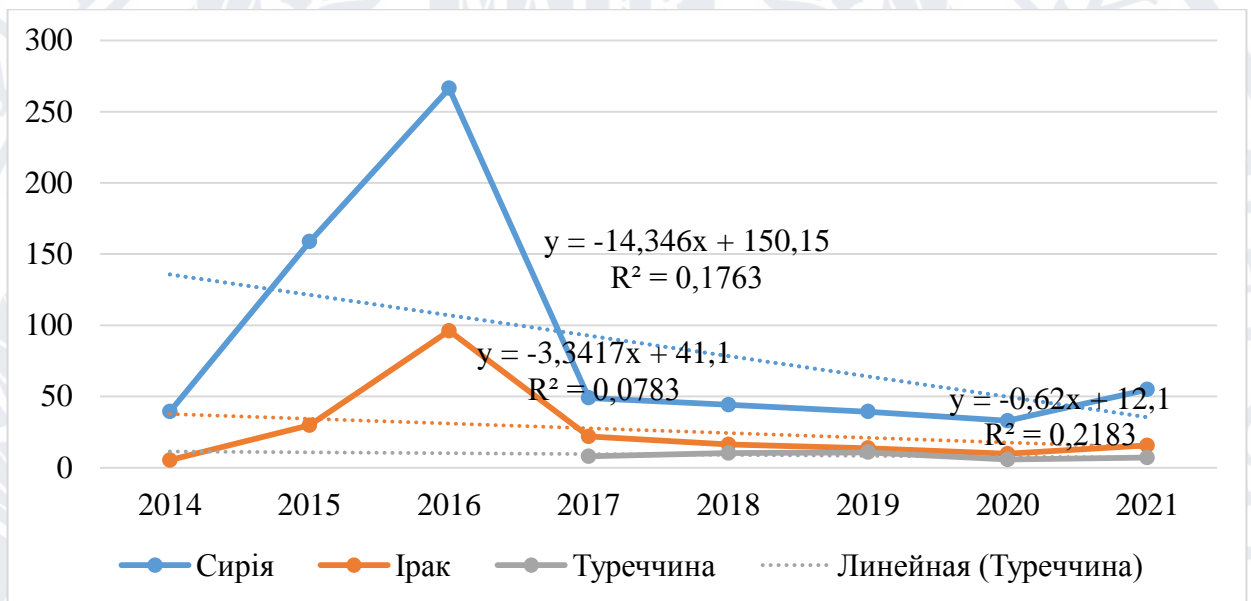

Рисунок 3.1 – Прохання про надання притулку за країнами походження заявників (тис. заяв)

Джерело: побудовано автором за даними: [34].

Протягом досліджуваного періоду Сирія обіймала перші позиції по поданих заявах, Ірак – в основному відносився до першої 5, а в 2017 році до переліку також доєдналася Туреччина. Піковим етапом із найбільшим напливом для Сирії та Іраку був 2016 рік, коли кількість поданих заяв в абсолютній величині становила 266,3 та 96,1 тис. відповідно.

За даними мікроперепису, у 2021 році в Німеччині проживало близько 2,75 мільйона людей, які мали міграційні зв'язки з Туреччиною. Це найбільша група людей з міграційним походженням у Німеччині [31].

У репрезентативному дослідженні Фонду Фрідріха-Еберта від 2019 року 70% опитаних заявили, що Німеччина повинна продовжувати приймати стільки ж біженців, скільки раніше, якщо не більше. Проте прийняття людей, які тікають від війни та переслідувань, є набагато більш популярним, ніж людей, які тікають «з економічних причин та від бідності». Майже 80% опитаних також підтримують можливість «зміни смуги руху»: шукачам притулку, яким було відмовлено, які «добре інтегрувалися» та працюють у Німеччині, слід дозволити залишитися [47].

У 2019-2020 роках великий вплив мігрантів із Близького Сходу був біля кордону Туреччини із Євросоюзом. Криза виникла внаслідок загострення ситуації в Сирії. У 2019 році президент Туреччини Ердоган погрожував відкрити свої кордони для більш ніж 3 млн сирійських біженців, якщо Європа визнає операцію в Сирії вторгненням. Торік Ердоган відкрив для біженців кордон із Грецією після того, як у Сирії внаслідок авіаударів загинули мирні жителі. Він звинуватив Євросоюз у тому, що той не допоміг сирійським біженцям переселитися до більш безпечних регіонів.

З початку громадянської війни в 2011 році кількість сирійців, які проживають у Німеччині, зросла приблизно на 834 тис. осіб, більшість з яких прибули до Німеччини як біженці (станом на 31 грудня 2021 року). За даними Федерального статистичного управління, близько 611,4 тис. сирійців, які проживають у Німеччині «шукають захисту». З 2014 року сирійці становлять найбільшу групу людей, які шукають захисту в Німеччині.

Близько 40% громадян Сирії в Німеччині – жінки. Частка жінок серед сирійських біженців помітно зросла за останні роки: більше половини всіх сирійських заявників на притулок були жінками. Середній вік сирійських шукачів притулку становить 24,2 року. Отже, сирійські біженці значно молодші за інші групи іммігрантів (середній вік: 37,7 років). Трохи більше половини сирійців, які подали документи на отримання притулку в Німеччині в минулому році, розмовляли арабською. 31% належав до

курдської меншини. Близько 84% були мусульманами, 1,7% християнами і 1,5% езидами [31].

Нинішня політична ситуація в Іраку залишається нестабільною, а країна перебуває в глибокій економічній кризі.

Станом на 31 грудня 2021 року в Німеччині проживало 276,9 тис. іракців (рис. 3.1).

Рисунок 3.1 – Кількість мешканців з Іраку в Німеччині (тис. чол.)

Джерело: побудовано автором за даними: [31].

Суттєвим стрибком кількості мігрантів з Іраку в Німеччині були 2015 (+53,8% відносно 2014 року) та 2016 роки (+66,6% відносно 2015 року). Загалом протягом 2011-2021 року чисельність зростає на 236,0% [31].

За останніми офіційними даними 61% біженців зупиняється в спеціальних приймальниках (таборах) або у квартирах, що вміщують кілька сімей (так званому житлі загального користування). Важливою складовою процесу адаптації новоприбулих є допомога громадських організацій. Адже не випадково Німеччина відома в усьому світі як держава з досить сильним «народним сектором». На німецькій території успішно функціонують фонди місцевих громад – благодійні організації, засновані бюргерами, намірами яких є поліпшення ситуації в конкретних сферах життя громади.

У 2022 році Німеччина продовжить свої зобов'язання в рамках програми ЄС з переселення та посилить її відповідно до коаліційної угоди. У 2022 році Німеччина вперше надає до 6000 місць для переселення, гуманітарного прийому з Туреччини та двох державних програм прийому (Берлін, Бранденбург), що більше, ніж у попередні роки, і найбільше в порівнянні з ЄС.

Ці слоти складаються наступним чином:

- до 2500 федеральних місць переселення для біженців різних національностей або біженців без громадянства з перших країн притулку Єгипту, Йорданії, Лівану, а також до 200 місць для державної соціальної пілотної програми «Neustart im Team (NesT)»;
- до 3000 місць у рамках програми гуманітарного прийому для сирійських біженців та біженців без громадянства з Туреччини (на основі Декларації ЄС -Туреччина);
- до 100 місць для державної вступної програми в Берліні та 200 місць для державної вступної програми в Бранденбурзі.

З вище наведеного можна зробити висновок, що різкий наплив вимушених мігрантів з країн Близького Сходу до Німеччини припав на 2015-2016 рр. Даний факт виник на тлі воєнних конфліктів в середині Сирії та нестабільної політичної ситуації в Іраку. Зважаючи на постійне загострення воєнно-політичної ситуації наплив таких мігрантів постійно збільшується, оскільки все більше людей шукають прихисток та захисту в економічно розвинених країнах Європи, та зокрема і в Німеччині.

3.2. Війна в Україні й масова міграція українців до Європи як чинник впливу на міграційну кризу в Європі

Повномасштабна російсько-українська війна, яка розпочалася 24 лютого 2022 року віроломним нападом Російської Федерації на Україну, призвела до безпрецедентного з часів Другої світової війни явища – масової міграції населення Української держави та появи не відомого раніше в

українському суспільстві феномена багатомільйонних вимушених мігрантів, внутрішньо переміщених осіб, біженців, переселенців, шукачів притулку й емігрантів. Історія Європи та світу за останні пів століття зазнала чимало потужних міграційних криз: афганської (1979-1989), яка спровокувала появу понад 6 млн біженців та емігрантів; венесуельської (2013-2019) – 3 млн; сирійської (2019-2020) – майже 3 млн осіб [13].

Але за своїми масштабами, географією охоплення, кількісними показниками та часовими рамками сучасна українська вимушена міграційна криза не має аналогів і значно перевершує всі попередні. За даними Управління Верховного комісара у справах біженців Організації Об'єднаних Націй (УВКБ ООН), лише за перші півтора місяця від початку гарячої фази нинішньої восьмирічної російсько-української війни свої домівки залишили 11,4 млн українців, а в кінцевому варіанті ця цифра може сягнути 16 мільйонів. В умовах гіршого сценарію 25 млн людей можуть потребувати гуманітарної допомоги до кінця поточного року [20].

Для частини людей країни, що межують з Україною, є транзитними, бо вони прямують в інші країни ЄС, зокрема Німеччину, Австрію, Чехію, Італію, Францію, Іспанію, Португалію, країни Балтії тощо. Відносно невелика кількість також шукають прихисток поза межами ЄС.

За оцінками Міністерства внутрішніх справ Німеччини, станом на 22 березня у країні перебувало близько 232 тис. біженців з України. До 3 жовтня 2022 року в Центральному реєстрі іноземців (АЗР) було зареєстровано 1 млн біженці з України, з них 548 тисяч отримали тимчасовий захист відповідно до статті 24 Закону про проживання. Водночас соціальна інфраструктура Берліна – одного з ключових міст, через які потрапляють у Німеччину потягами й автобусами з Польщі та інших країн-сусідів України – вже перевантажена, тому представники органів місцевої влади радять їхати в інші міста країни. Біженці, які вже прибули до міста і мають потребу у забезпеченні житлом, можуть бути розподілені до інших федеральних земель [43].

За даними мобільних операторів, до Чеської Республіки прибули понад 270 тис. біженців з України. З них 205 тис. отримали після прибуття спеціальні довгострокові візи для перебування у країні [46].

Основним пунктом призначення тих, хто в'їжджає до Чехії, була Прага, куди щодня прибувало більше тисячі людей. Оскільки місць розміщення бракувало, держава подала заявку створення 25 модульних гуманітарних баз, місткістю до 50 тисяч осіб. Як і Польщі, жителям країни, приймаючим біженців, були призначені грошові компенсації.

Центри прийому біженців працюють у Таллінні, Тарту та Пярну. Тим українцям, які приїхали до Естонії до 24 лютого 2022 року і не можуть повернутися додому через війну, надається можливість запросити міжнародний захист. Розгляд клопотань про міжнародний захист громадян України проводиться за спрощеною процедурою та триває один місяць.

Наприкінці лютого міністр внутрішніх справ Герхард Карнер підтвердив готовність Австрії прийняти біженців із України. Приїжджим було дозволено вільно перебувати в Австрії до 90 днів. Для них було організовано близько 27 тисяч приватних ночівліл, гарячу лінію та пункти медичної допомоги, допомогу у пошуку роботи та можливостей у сфері освіти, а також центри для новоприбулих у столиці та регіонах Штирія, Каринтія, Верхня Австрія. Австрія також стала однією з держав ЄС, які надали фінансову допомогу (7 млн євро) та організували вивіз українських біженців з території Молдови.

Під час європейської міграційної кризи 2015 року Швеція прийняла найбільшу кількість прохачів притулку на душу населення (близько 163 тис. приїжджих на 10 млн. жителів). І пізніше влада була змушена посилити міграційну політику через навантаження на адміністративні органи. Але вже невдовзі після ескалації російсько-української війни вони висловили намір прийняти переселенців та направили гуманітарну допомогу на підтримку роботи Міжнародного комітету Червоного Хреста в Україні. Проте, наприкінці лютого лише 127 людина звернулися по захист держави. З

розвитком конфлікту кількість мігрантів зростала: за два тижні з початку російського наступу до Швеції щодня в'їжджало до 4 тисяч переселенців з України.

Український міграційний рух має унікальні особливості. По-перше, з урахуванням масштабів припливу осіб, які покидали Україну внаслідок війни, на рівні Ради ЄС 4 березня 2022 року було одноголосно активовано Директиву про тимчасовий захист. Він застосовується, коли існує ризик, що стандартна система надання притулку не справляється з попитом, викликаним масовим припливом, що може негативно позначитися на обробці заяв. Директива про тимчасовий захист означає, що українським біженцям надаватиметься тимчасовий дозвіл на проживання в ЄС мінімум на один рік з можливістю продовження ще на два роки.

По-друге, унікальною є вікова і гендерна структура біженців, адже за межі країни виїжджають переважно жінки, діти та чоловіки віком за 60 років, а також студенти і фахівці із інших країн. З урахуванням загострення в межах ЄС (як і в більшості країн з провідними економіками) проблеми старіння населення та зниження мотивації до роботи на низькооплачуваних робочих місцях, такий приплив нової робочої сили дасть змогу активізувати економічну діяльність і внутрішнє споживання. Зростатиме попит на освітні послуги для дітей різної вікової структури. І якщо раніше економічно мотивовані трудові мігранти переказували кошти для підтримки родин, то за нинішніх реалій в умовах катастрофічних руйнацій критичної інфраструктури міст, а також враховуючи довгострокові наслідки війни, а перед тим і пандемії, для економіки, родини можуть об'єднатись за межами України.

По-третє, на відміну від попередніх міграційних криз, що вдарили по ЄС, основний удар припав на нові держави-члени ЄС, зазвичай більш стримані у наданні притулку, а не на західноєвропейські, які мають досвід керування масштабними міграційними потоками. Саме тому на рівні держав-членів ЄС розглядається питання про повноцінну інтеграцію українських

біженців з урахуванням середньострокового і довгострокового планування регіонів ЄС. Адже якщо уявити, що кількість біженців до Польщі вже перевищує за чисельністю населення другого за величиною міста країни – Кракова, стає зрозумілим, що приплив людського капіталу принесе вигоди економікам країн ЄС лише за умови належного керування процесом переселення.

По-четверте, зміни у віковій структурі українського населення засвідчили про зростання рівня мобільності українців не лише порівняно з початком 2000-х років, а й навіть порівняно з 2010-ми. Згідно з опитуванням у 2018 році, чверть українців повідомили, що вони або члени їхніх родин раніше тимчасово працювали за кордоном і мають відповідно зв'язки, які дають змогу за нагоди переїхати за кордон для роботи, навчання дітей або проживання. Для оснащення нових робочих місць, а також розміщення біженців необхідні значні інвестиції, які здійснює переважно держава. Зважаючи на величезний масштаб гуманітарної катастрофи в Україні, підтримка країн-реципієнтів здійснюється іншими країнами. Зокрема, Польща отримає істотну частку з пакета допомоги Україні в \$12,8 млрд, за яку проголосував Сенат США, на адаптацію переміщених осіб. Програма післявоєнного відновлення виробництва буде пов'язана також зі спільною з європейськими компаніями побудовою ланцюгів вартості, а відповідно інвестиції, які будуть спрямовані на відбудову, частково розміщуватимуться у країнах-реципієнтах біженців.

21 березня 2022 р. Єврокомісія ухвалила Рекомендації про застосування Директиви 2001/55/ЄС щодо надання тимчасового притулку (її ухвалили 2001 р. в умовах численних вимушених переміщень населення в результаті воєнного конфлікту в Боснії та в Косові), де уточнено категорії осіб, на яких поширюється і не поширюється право на тимчасовий притулок, визначено членів сімей, які можуть возз'єднатися з біженцями, правила поводження з дітьми, пересування між країнами ЄС тощо.

Рада ЄС затвердила план стосовно біженців війни з України, що містить 10 пунктів. Першим із них є створення єдиної системи реєстрації прибулих. Наразі системи реєстрації різних країн не пов'язані між собою, проте вже створюється спеціальна платформа для обміну інформацією.

Про систему квот для перерозподілу біженців між країнами-членами не йдеться, оскільки, маючи завдяки безвізовому режиму право 90 днів перебувати в ЄС, українці можуть самостійно обрати країну перебування відповідно до своїх уподобань. Підрахунки експертів, що їх підтверджують дані операторів мобільного зв'язку, уможливають припущення: третина українців, перетнувши польський кордон, не залишилися в країні, а попрямували до інших держав. Щоб полегшити їх переміщення, вирішено посилити координування транспортних сполучень, а також співпрацю із Великою Британією, США та Канадою в цій сфері.

ЄС фінансово й логістично допомагає Польщі, Румунії, які прийняли найбільше українців, а також Молдові. Передбачено запровадити спеціальний показник навантаження, який має формуватися на підставі даних щодо переміщених осіб з України, загальної чисельності біженців і співвідношення цих показників із чисельністю населення. Водночас Польща й Німеччина висловлюються за чіткіше визначену схему солідарності, зокрема за отримання країною перебування фіксованої суми коштів від ЄС за кожного облаштованого біженця.

Значної уваги надають забезпеченню доступу до інформації – 9 березня запущено єдиний європейський веб-сайт для громадян України. На кордоні, у транспортних вузлах, у населених пунктах створено інформаційні хаби, де біженці можуть отримати інформацію про можливості переїзду та облаштування.

Приділяють увагу і запобіганню експлуатації біженців, що особливо важливо, оскільки переважна частина з них – жінки та діти.

Окрім надання тимчасового притулку, важливим складником реакції ЄС на гуманітарну кризу в Україні стали рекомендації щодо максимально

спрощених процедур перетину кордону. Серед них: спрощення прикордонного контролю для вразливих категорій подорожніх, зокрема дітей; організація прикордонного контролю поза офіційними пунктами пропуску; окремий режим перетину кордону для служб порятунку та організацій, які надають гуманітарну допомогу в Україні, незалежно від країни їх функціонування; дозвіл на перевезення дрібних домашніх тварин без звичайних формальностей.

Третя група рішень ЄС стосується надання фінансової допомоги Україні та країнам, що приймають біженців. Уже з перших днів війни ЄС спрямовував гроші на задоволення потреб біженців у найнеобхіднішому. 4 квітня 2022 р. Рада ЄС затвердила зміни до законодавства, відповідно до яких країни-члени зможуть надавати кошти з європейських структурних та інвестиційних фондів та Фонду європейської допомоги знедоленим на допомогу біженцям.

Цікаво, що українських мігрантів, на відміну від таких же вихідців із країн Азії, Африки й Латинської Америки, в Європі, США та Канаді, приймають значно тепліше і щиріше. Це пояснюється багатьма позитивними показниками – високим рівнем освіченості українців, їхньою належною вихованістю, природньою толерантністю, володінням іноземними мовами, працелюбністю, відкритістю до спілкування, готовністю поділитися власними навичками (фаховими, кулінарними, побутовими) тощо. У цьому контексті Папа Римський Франциск заговорив навіть про «позитивну дискримінацію» щодо українців, тобто європейські держави й цивілізовані країни світу, куди українці потрапляють унаслідок еміграції, ставляться до них в рази позитивніше, порівняно зі сприйняттям емігрантів із багатьох країн Азії, Африки та Латинської Америки.

Слід підкреслити, що для такого позитивного ставлення до наших співвітчизників-емігрантів є серйозні підстави. Українці привезли з собою та навчають охочих громадян іноземних держав шити сорочки-вишиванки, хрести-обереги, хустки-обереги і тризуби-обереги, які передають на фронт

разом із гуманітарною допомогою. За традицією, такі обереги починають виготовляти на початку нового Місяця, по вівторках і четвергах, коли вони, на думку генераторів поширення цих прекрасних традицій, набувають магічної сили. Цей шляхетний рух набуває дедалі масовішого характеру за кордоном. Наприклад, до Дня української вишиванки весь світ, умовно кажучи, одягнувся у вишиванки – в рази більше, ніж у минули роки. Уже давно за кордоном у вишиванки вбирається дедалі більше іноземців на знак солідарності з Україною, яка відстоює не лише власну незалежність, а й європейські цінності. Яскравим прикладом слугує шляхетний жест королеви Іспанії та прем'єр-міністра Канади, які періодично носять українські вишиванки. Цей одяг також дедалі ширше використовується в побуті, насамперед у сім'ях, де за межами нашої країни проживають українці-переселенці.

Очевидним негативним результатом вимушеної масової еміграції молодшої частини населення України (насамперед жінок репродуктивного віку) стане значне зниження кількості населення нашої держави загалом. Зокрема, 2022 року в Україні вже залишилося на 11% менше мешканців, порівняно з 2021 роком. Переважну частину емігрантів становлять матері й вагітні жінки. Наприклад, від початку повномасштабної війни РФ проти України у Польщі народилося понад 600 українських немовлят. Вони автоматично отримали право стати громадянами Республіки Польща, замість того, щоби бути лише повноправними українськими громадянами. Така ситуація спостерігається і в інших країнах, де мимохіть опинилося чимало вагітних українок. Крім того, 44% українських сімей в умовах війни роз'єднані вимушеною евакуацією. Отже, йдеться про суттєві демографічні втрати України, хоча в самій країні природний процес народжування дітей не припиняється [20].

Отже, вимушена міграція українців через війну спонукала поглиблення міграційної кризи в ЄС, але не зважаючи на виникнення додаткових фінансових складнощів, країни Європи, і їх населення зокрема, доволі

позитивно відносяться до вимушених мігрантів та шукають способи надання їм притулку, захисту та механізми соціальної адаптації в суспільстві.

3.3. Проблеми та перспективи вдосконалення політики Німеччини у міграційній сфері

Для Німеччини проблема мігрантів є дуже гострою, вона розколює німецьке суспільство. З одного боку, країна вимушена приймати мігрантів. З іншого боку, населення не вдоволене швидким збільшенням їх кількості та проблемами з інтеграцією.

У країні вже багато років поспіль відбуваються процеси старіння суспільства та депопуляція. Зростання частки старих людей, пенсіонерів, збільшує навантаження на пенсійну систему, вимагає зростання кількості працівників зайнятих у обслуговуванні людей похилого віку. Низька народжуваність призводить до того, що частка працездатного населення скорочується, а пенсіонери не заміщаються молоддю. Відповідно людей, які працюють й платять податки, стає все менше.

Німецькі політики вже багато років шукають виходи із цієї ситуації. Зокрема, відбулося зростання віку виходу на пенсію – зараз німці, які народжені після 1964 р. будуть виходити на пенсію у 67 років. Тож прийнятним виходом із ситуації стала міграція. Німеччина готова приймати мігрантів, які б інтегрувалися в суспільство та працювали. Готова і приймає, але є певні але. 2015 р. став роком їх масового напливу в й німецькі органи влади та німецьке суспільство виявилися до такого неготовими.

Протягом короткого часу в країну в'їхала величезна кількість людей. Відповідно в суспільстві посилюються антимігрантські настрої.

У Німеччині дедалі більше бракує робочої сили в різних сферах – від промисловості до догляду за літніми людьми та ресторанного бізнесу. Порятунком можуть стати трудові мігранти, але на заводі часто стоїть бюрократія.

Аналіз, підготовлений Федеральним агентством із працевлаштування, показує, що в 2020 році 60% компаній визнали дефіцит працівників ризиком для подальшого розвитку й інвестицій, а найбільші проблеми з пошуком кваліфікованих працівників мали компанії, які працюють у сферах технічного обслуговування, будівництва, інформаційних технологій та охорони здоров'я. Згідно з законопроектами, іммігранти мають усунути цей дефіцит фахівців на німецькому ринку праці. Згідно з опитуванням Німецької ради торговельно-промислових палат, яка представляє інтереси кількох мільйонів підприємств у сферах промисловості, торгівлі та послуг, 56% фірм скаржаться на нестачу працівників та називають її одним із найбільших ризиків для власного бізнесу. Федеральне агентство праці звітує про брак кадрів у 148 професіях, іще в 122- він може настати в найближчому майбутньому. Приміром, будинку для літніх людей потрібно в середньому вісім місяців, аби знайти доглядальницю чи доглядальника. Будівельні компанії закладають на пошук працівника для підземних робіт в середньому пів року. Кількість вакансій по країні сягає понад 1,7 мільйона. Причому бракує не лише кваліфікованої робочої сили, але й тих, де для роботи не потрібно жодної кваліфікації.

Експертів кричущий брак кадрів на німецькому ринку праці мало дивує. Науковці наголошують, що Німеччина втрачає щороку 350 тисяч людей працездатного віку. І це при тому, що покоління так званих «бемі-бумерів», коли народжуваність у країні була особливо високою, вийде на пенсію лише за кілька років. За оцінками експертів на кшталт Брюкера, до 2035 року на німецькому ринку праці буде приблизно на сім мільйонів менше людей, ніж зараз.

Погляд на минуле показує, що контакти біженців і шукачів притулку з німецьким ринком праці в основному відбуваються або у формі тимчасових робочих місць, або в секторах з відносно високою часткою «нетипової» або краще гнучкої зайнятості. Це не в останню чергу пов'язано з законними бар'єрами доступу, наприклад, у формі першочергових перевірок або часто

невизначеного статусу шукачів притулку під час (тривалої) процедури. Тому в короткостроковій перспективі слід припустити, що рівень зайнятості біженців і шукачів притулку, які прибули за останні кілька місяців, спочатку буде відносно низьким, якщо тут не почнуть діяти цілеспрямовані активаційні заходи, в яких також більш активно залучаються компанії.

Ці короткострокові, тенденційно більш негативні наслідки можуть мати позитивні середньострокові та довготермінові наслідки: несподівано сильний приплив молодих людей справді може допомогти дещо пом'якшити наслідки демографічних змін у Німеччині – за умови, що біженці успішно навчаються і працевлаштовуються. Крім того, за допомогою (якісно та кількісно) контрольованої міграційної політики можна спробувати частково компенсувати наслідки процесів демографічного скорочення для ринків праці та систем соціального забезпечення шляхом обмеження імміграції. Велика кількість біженців робить активний контроль і обмеження на цьому етапі ще більш актуальними.

Аби компенсувати брак робочої сили в Німеччині, до країни мали б іммігрувати 400 тисяч людей на рік, причому з метою залишитися. Аби спростити трудову міграцію для громадян третіх країн з-поза ЄС, на останні десять років влада Німеччини ухвалила низку змін до трудового законодавства. З 2012 року іноземні фахівці з вищою освітою можуть іммігрувати до Німеччини за так званою «блакитною картою ЄС». А 2020 року чинності набрав закон, покликаний спростити трудову міграцію також для кваліфікованих працівників без вищої освіти. Утім, закон поки що не справджує покладених на нього надій, і причина не лише в тому, що багато малих і середніх підприємств досі не надто активно перелаштовуються на пошук працівників за кордоном. 2020 року до Німеччини іммігрували 30 тисяч кваліфікованих працівників, натомість емігрували 20 тисяч.

Німецькому уряду необхідно реформувати Закон про міграцію – відкрити доступ до ринку праці й для тих, хто не має документа про професійну освіту, який визнано в Німеччині. Адже зараз закон вимагає, аби

рівень кваліфікації, здобутий за кордоном, відповідав тому рівню, що його отримують працівники в Німеччині. У Німецькій раді торговельно-промислових палат звертають увагу на те, що в більшості країн світу «професійно-технічна освіта зовсім інакша, ніж у Німеччині». Там сподіваються, що реформа законодавства щодо трудової міграції спростить і бюрократичний процес, з яким стикаються потенційні мігранти.

Не менш важливим є врегулювання перебування в Німеччині осіб, чії заяви про надання їм статусу біженця були відхилені і які з різних причин не можуть покинути Німеччину.

Іноземці з таким статусом перебування матимуть право отримати дозвіл на тимчасове перебування на 30 місяців (2,5 роки), після чого зможуть отримати дозвіл на постійне проживання в Німеччині. Однак такий дозвіл іноземець може отримати за наступних умов: має згоду на толероване перебування протягом принаймні 12 місяців; сплачував щонайменше протягом 18 місяців внески на соціальне страхування при повній зайнятості (35 годин на тиждень, для одиноких батьків – 20 годин); достовірне підтвердження ідентичності іноземця; не був засуджений за умисні злочини; володіє німецькою мовою.

Прийняття закону, що врегульовуватиме дане питання дозволить не вигнати з Німеччини «небажаних осіб», а надати мігрантам, які бажають працювати для німецької економіки та суспільства, відповідний правовий статус, який регулюватиме їхнє перебування, і в той же час полегшити становище підприємств, які страждають від нестачі фахівців.

Ще однією проблемою, яка повинна бути врегульована в перспективній міграційній політиці Німеччини є забезпечення іммігрантів житлом.

Німеччині потрібна далекоглядна політика надання притулку для мігрантів, і для цього вона повинна використати свій державний стратегічний потенціал. У конкретних термінах це означає, що загальний підхід має бути встановлений на державному рівні, коли окремі департаменти систематично працюють разом над розробкою спільних і узгоджених стратегій, керівних

принципів і концепцій (загальноурядовий підхід). Вони повинні більше зосередитися на глобальних тенденціях міграції та глобальних переміщень біженців. Стратегії мають ґрунтуватися на сценаріях – на попередньо проаналізованих можливих перебігах подій – замість того, щоб просто реагувати на події, як ми занадто часто бачимо в політиці щодо біженців останніми роками. Реактивні моделі, які, природно, виникають пізно і часто супроводжуються гострими суперечками та з можливими країнами-партнерами, роблять політику безсилою або неефективною.

Міграція може означати позитивний розвиток, якщо вона регулюється належним чином і справедливо, а права мігрантів захищені. Це не тільки запобігає експлуатації та демпінгу заробітної плати, але також дає змогу людям підтримувати своїх родичів у країні походження, наприклад, у формі грошових переказів.

Імміграція до Німеччини також повинна бути розроблена таким чином, щоб вона забезпечувала добробут мігрантів, а також сприяла розвитку економіки та суспільства в Німеччині та в країнах походження (підхід трьох вигащів). Федеральний уряд має взяти до уваги цей орієнтований на розвиток і заснований на правах підхід під час впровадження та подальшого розвитку імміграційного законодавства та перетворення його в конкретні програми. Існуючі державні програми організованого найму кваліфікованих робітників на основі міграційних угод з третіми країнами повинні отримати більшу підтримку, ніж приватні кадрові агентства [41].

Після прийняття Глобального договору про безпечну, упорядковану та законну міграцію Організацією Об'єднаних Націй з 2018 року існує угода між державами, яка охоплює всі аспекти глобальної міграції та містить конкретні керівні принципи, цілі й заходи на довгострокову та стійка організація міграції. Німеччина може використати процес імплементації пакту для обговорення власних проектів реформування імміграційної політики на міжнародному рівні та для вивчення досвіду інших держав та учасників. Також проекти міграційної політики повинні обговорюватися між

департаментами та за участю громадянського суспільства, як це рекомендовано Глобальним міграційним пактом. Глобальний договір щодо біженців, також ухвалений ООН у 2018 році, спрямований на покращення міжнародного розподілу відповідальності та оперативності гуманітарної системи. У цьому контексті обов'язково слід заохочувати роботу з біженцями, яка поєднує гуманітарний захист біженців із середньостроковим співробітництвом у розвитку, щоб дати їм можливість жити якомога незалежно та автономно. Ці два багатосторонні договори покликані служити керівництвом для кращої організації та контролю міграції та захисту прав мігрантів.

Здатність іммігрантів до інтеграції значною мірою залежить від мотивів імміграції. Зазвичай трудових мігрантів можна інтегрувати швидше, ніж біженців, але вони, у свою чергу, зазвичай інтегруються особливо успішно, якщо їх визнають. Наукові дослідження пояснюють це високою мотивацією біженців до безпечного існування на новій батьківщині. Приклад США показує, що через певний час успіхи біженців на ринку праці можуть навіть перевершити успіхи «класичних» трудових мігрантів. Щоб досягти більш успішної інтеграції біженців у німецький ринок праці та суспільство, значний прогрес має бути досягнутий у трьох сферах, зокрема: тривалість процедури надання притулку, оцінка кваліфікації та мовна підготовка.

Тривалість процедури надання притулку значною мірою залежить від ступеня розгляду та розгляду безнадійних із самого початку заяв і, водночас, особливо «обіцяючих» заяв з точки зору високого рівня придатності до праці. ринку обробляються швидше. В обох випадках процедури надання притулку потребують термінового реформування. Необхідно скоротити зусилля, пов'язані з розглядом безнадійних заяв про надання притулку, в інтересах швидкої обробки та «профілювання» перспективних заяв. Політичні зусилля щодо підвищення ефективності процедур також мають підтримуватися з економічної точки зору.

Не лише з точки зору ринку праці, а й із соціально-політичної точки зору, інструмент для визначення кваліфікації повинен відігравати центральну роль у зборі даних про новоприбулих біженців у майбутньому. Лише на цій основі можна визначити будь-які перешкоди інтеграції та зробити доступними індивідуальні пропозиції та курси. В інтересах ринку праці та біженців, щоб на цьому етапі швидко та компетентно шукали варіанти, щоб представити біженців ринку праці на ранньому етапі їхнього перебування в Німеччині. Федеральне агентство зайнятості може створити цей профіль і в той же час встановити контакт з асоціаціями, профспілками та компаніями.

У будь-якому випадку, за наявності відповідних правових рамок, німецькі компанії повинні брати участь в інтеграції біженців більш широко та узгоджено, виходячи за рамки багатьох індивідуальних ініціатив. Вони повинні бути зацікавлені в пошуку нових стажерів або працівників з пулу біженців. Вашим конкретним внеском може бути, наприклад, надання або співфінансування мовних курсів або стажування для молодих біженців, щоб розпочати навчання чи працевлаштування. Навпаки, компанії повинні бути в змозі повірити, що, якщо вони зацікавлені у працевлаштуванні, будуть відкриті небюрократичні шляхи, щоб зробити біженців працівниками.

На додаток до систематичної оцінки потреб на початку процедури надання притулку, адекватне володіння мовою біженців як відправної точки для інтеграції вимагає створення відповідних структур. Інші групи мігрантів також часто стикаються з недостатніми мовними курсами. Оскільки потрібен час, щоб забезпечити достатнє охоплення за всіма напрямками, опанування мови має розглядатися більше як спільне завдання. Сюди можна цілеспрямовано залучати клуби, християнські та мусульманські церкви, волонтерів і, що не менш важливо, організації мігрантів.

Загальне питання полягає в тому, як можна краще використати наявні інтеграційні можливості. Йдеться не лише про краще поєднання роботи з біженцями з волонтерською роботою та роботою в асоціаціях у Німеччині, а й про залучення організацій з «діаспори». Особливо мусульманські асоціації

та клуби можуть відігравати набагато активнішу роль у роботі з догляду та інтеграції.

Те саме стосується біженців: успішну інтеграцію не можна просто ототожнювати з асиміляцією іммігрантів. Навпаки: якщо іммігранти можуть принести таланти та навички, які вони принесли з собою, у наше суспільство та економіку, то це також можна описати як успішну інтеграцію. Тому що справжня сила іммігрантів полягає в їхніх відмінностях. Коли різні життєві перспективи та здібності корінних жителів та іммігрантів доповнюють один одного на основі зобов'язуючих цінностей і правил Німеччини, у повсякденному житті не тільки зростає різноманітність, а й продуктивність економіки також підвищується. Більші зусилля з інтеграції біженців окупляться в довгостроковій перспективі.

Отже, населення Німеччини характеризується старінням нації та відтоком висококваліфікованих кадрів, внаслідок чого виникає брак робочої сили, від якого страждає значна кількість фірм. Вирішення даної проблеми можливе завдяки продуманій міграційній політиці, направленій на соціалізацію біженців у німецьке суспільства та підвищення їх освітнього рівня, завдяки прийняттю нових та вдосконаленню існуючих законів і нормативно-правової бази загалом.

ВИСНОВКИ

Масштабність міграційних потоків перетворила неконтрольовану міграцію в одну з глобальних суспільних проблем і змусила всі країни розглядати її як кризове явище. Рішення про міграцію часто мають різні причини: економічні, соціальні, політичні, особистісні. Як правило, вирішальним фактором є надія на те, що покращиться індивідуальна ситуація. Однією з відмінних рис сьогоденної кризи є злиття декількох міграційних потоків – легальної та нелегальної, економічної міграції та біженців в один потужний потік. До причин виникнення міграційної кризи можна віднести: відсутність у великої кількості громадян Близького Сходу можливості працевлаштування на батьківщині; нестабільна економічна ситуація; значне зuboжіння та високий ризик померти від голоду на батьківщині; бажання отримати гідну освіту та роботу; захисту від політичних переслідувань; демографічна криза; соціальна несправедливість; природні катаклізми, що загрожують здоров'ю та життю людей – усе це – з одного боку, та висока ймовірність опинитися в епіцентрі воєнних подій; неготовність та неузгодженість дій країн ЄС як реципієнтів міжнародних мігрантів.

Більшість громадян Німеччини вважають, що їх влада не здатна впоратися з напливом біженців з Близького Сходу. Наслідком такого напливу стали внутрішня нестабільність та велика кількість заворушень. Жителі вважають, що біженці підвищують загрозу тероризму. Негатив зі сторони громадян до вихідців з мусульманських країн, особливо з Сирії та Іраку, пояснюється їх вірою в те, що мусульманські народи живуть своїми громадами, зберігаючи власну самобутність та не бажаючи ставати частиною європейського суспільства та приймати його закони, звичай і спосіб життя. Багато жителів Німеччини проти зростання числа мігрантів з мусульманських країн. З метою зменшення чисельності мігрантів велика частка заявок на притулок для біженців з Близького Сходу відхиляється. При

територіальному розподілі біженців враховували надходження податків і густоту заселення земель та їх частку у фінансовій підтримці державних проектів.

Вагомим наслідком масового напливу біженців із зон збройних конфліктів Близького Сходу є навантаження на бюджет Німеччини, що впливає на рівень життя населення та наростання антиміграційних настроїв. Міграційна криза завдала суттєвих ударів по рівню благополуччя європейців та виникнення етноконфесійних конфліктів. Міграційні проблеми Німеччини мають подвоєний характер. Спостерігається нерівномірне заміщення населення. У середньому з Німеччини щороку виїжджають 150 тисяч осіб корінних мешканців. Освічені, енергійні й талановиті переїжджають в інші країни, у основному в англосаксонські, а народжуваність у решти на низькому рівні. При цьому в мігрантів рівень освіти доволі слабкий, а народжуваність висока, що призводить до появи дешевої робочої сили, але відсутності фахівців у високорозвинених галузях. Загалом сам процес потрапляння біженців до Німеччини пов'язаний із злочинністю, адже виступає по суті контрабандою нелегалів і приносить надприбутки її організаторам. Ще одним наслідком міграційної кризи можна вважати загрозу поширення епідемій і захворювань. Навіть Міжнародний Червоний Хрест не в змозі зараз визначити, скільки серед них хворих і яким є повний список можливих захворювань, на які страждають мігранти. Адже щільний потік нелегалів не дозволяє реєструвати хворих, ретельно проводити медогляд, тому що медики не встигають робити аналізи.

У 2019-2020 роках великий наплив мігрантів із Близького Сходу був біля кордону Туреччини із Євросоюзом. Криза виникла внаслідок загострення ситуації в Сирії. З початку громадянської війни в 2011 році кількість сирійців, які проживають у Німеччині, зросла приблизно на 834 тис. осіб, більшість з яких прибули до Німеччини як біженці.

Повномасштабна російсько-українська війна, яка розпочалася 24 лютого 2022 року віроломним нападом Російської Федерації на Україну,

призвела до безпрецедентного з часів Другої світової війни явища – масової міграції населення Української держави та появи не відомого раніше в українському суспільстві феномена багатомільйонних вимушених мігрантів, внутрішньо переміщених осіб, біженців, переселенців, шукачів притулку й емігрантів. Український міграційний рух має унікальні особливості: одноголосно активовано Директиву про тимчасовий захист; унікальною є вікова і гендерна структура біженців; основний удар припав на нові держави-члени ЄС; зміни у віковій структурі українського населення засвідчили про зростання рівня мобільності українців.

У країні вже багато років поспіль відбуваються процеси старіння суспільства та депопуляція, дедалі більше бракує робочої сили. Порятунком можуть стати трудові мігранти, але на заваді часто стоїть бюрократія або законні бар'єри доступу. Не менш важливим є врегулювання перебування в Німеччині осіб, чиї заяви про надання їм статусу біженця були відхилені і які з різних причин не можуть покинути країну. Прийняття закону, що врегулюватиме дане питання дозволить не вигнати «небажаних осіб», а надати мігрантам, які бажають працювати для німецької економіки та суспільства, відповідний правовий статус, який регулюватиме їхнє перебування, і в той же час полегшити становище підприємств, які страждають від нестачі фахівців. Ще однією проблемою, яка повинна бути врегульована, є забезпечення іммігрантів житлом. Загальний підхід має бути встановлений на державному рівні, коли окремі департаменти систематично працюють разом над розробкою спільних і узгоджених стратегій, керівних принципів і концепцій. Необхідно скоротити зусилля, пов'язані з розглядом безнадійних заяв про надання притулку та надати економічну підтримку. На додаток до систематичної оцінки потреб на початку процедури надання притулку, адекватне володіння мовою біженців як відправної точки для інтеграції вимагає створення відповідних структур.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Арістова А. В. Міграційна криза в Європі та проблеми міжрелігійних відносин. *Економіка та управління на транспорті*. Київ: НТУ, 2015. Вип. 2. С.131-138.
2. Білошицький С. Міжнародна міграція як різновид сучасної зброї: соціокультурний та політичний аспекти. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2016. № 2 (82). С. 138–156.
3. Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.
4. Близький схід. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-35506>.
5. Гіллі П., Баранрвська М. Чи впоралася Німеччина з міграційною кризою: цифри і факти. URL: <https://www.dw.com/uk/chy-vporalasia-nimechchyna-z-mihratsiinoiu-kryzoiu-tsyfry-i-fakty/a-54813046>.
6. Гончаренко Н. І., Саєд С. М. Анкаві. Економічні засади розвитку міжнародного співробітництва країн Близького Сходу в умовах глобалізаційного розвитку світового господарства. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія. Економічні науки*. 2014. № 5–6 (76–77). С. 30–39.
7. Іващук І., Заставний А. Країни Близького Сходу в глобальній економіці: сучасні тенденції розвитку та питання безпеки. *Економічний аналіз*. 2021. Том 31. № 2. С. 136–147.
8. Краснопорова Л. Д. Регіональна інтеграція на Близькому Сході: ретроспектива і перспектива. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Питання політології»*. 2015. № 17 (912). С. 260–265.
9. Ларіна В. Р. Причини міграції вихідців Близького Сходу до Німеччини. Актуальні проблеми та перспективи розвитку України в галузі

управління та адміністрування: ініціативи молоді : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 28 жовтня 2022 р. Харків : ДБТУ, 2022.

10. Логвина В. Л. Політологія. : навч посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 304 с.

11. Муранова В. В. Філософсько-правові аспекти та методологія дослідження міграції в контексті розвитку громадянського суспільства. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2012. № 2. С. 32–42.

12. Муц Луай Фейсал. Методологічні основи визначення міграційної політики. *Держава та регіони. Серія: державне управління*. 2018. № 3. С. 20–24.

13. Найважчі міграційні кризи у світі за останні роки. Слово і діло. 11 листопада 2021 року. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/11/11/infografika/svit/najvazhchi-mihraczijni-kryzy-sviti-ostanni-roky>.

14. Оснач О. Деякі аспекти визначення концептуальних засад та пріоритетів міграційної політики України. Дослідження міжнародної економіки: Зб. наук. пр. К. : ІСЕМВ НАН України, 2011. № 2 (67). С. 168–177.

15. Офіційний сайт Євростату. URL: http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Statistics_on_enforcement_of_immigration_legislation.

16. Пак Н. Неконтрольована міграція як загроза безпеці країн Європейського Союзу. Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. 2016. № 44-45. С.30-32.

17. Пікуль Г. О. Стан розробки наукової проблеми дослідження імміграційних процесів у публічному управлінні. URL: <https://maup.com.ua/assets/files/expert/16/10.pdf>.

18. Про призначення Є. Микитенка Повноважним представником України на Близькому та Середньому Сході: укази Президента України від 18.02.2003. № 136/2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/136/2003>.

19. Ремарчук, В. Н. Світові демографічні тенденції та їх вплив на міграційні процеси. *Етносоціум і міжнаціональна культура*. 2013. № 8. С. 36–41.

20. Рендюк Т. Г. Вимушена міграція в умовах російсько-української війни та її негативні наслідки для генофонду України. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/news/Pages/View.aspx?MessageID=9149>.

21. Семенова М. А. Міжнародні міграційні процеси як інструмент гібридного впливу: стан вивчення проблеми. *Актуальні проблеми політики*. 2020. № 65. С. 139–146.

22. Солодько А. Фітисова А. Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики. CEDOS. URL: <https://cedos.org.ua/researches/mihratsiina-kryza-vyes-statystyka-ta-analiz-polityky/>.

23. Тарасенко Н. Надзвичайний саміт ЄС у Брюсселі як спроба розв'язання кризи біженців у Європі. *Україна : події, факти, коментарі*. 2018. № 13. С. 10–19. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2018/ukr13.pdf>.

24. Гиндик Н. П. Адміністративно-правовий механізм регулювання міграції в Україні : дис. ... доктора юрид. наук. Л., 2009. 526 с

25. Чумакова В. Наукові підходи та методи дослідження міграційної політики в європейській науковій літературі. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2013. № 10.

26. Швець С. Л. Міграційні процеси сучасності як фактор політичних трансформацій. *Регіональні студії. Ужгород*. 2018. № 12. С. 78–82.

27. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підруч. 5-те вид., стер. К. : Знання, 2006. 307 с.

28. Якубовський С. О. Міграційна політика ЄС : еволюція та соціально-економічні наслідки. Міграційна політика ЄС: стан, виклики та перспективи : наук.-практич. симпозіум, присвяч. 15-річчю міжнар. дня мігранта та 25-

річчю міжнар. конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів та їх сімей (Одеса, 18 грудня 2015 р.). Одеса: Фенікс, 2015. С. 12–17.

29. Ausländer aus dem Irak in Deutschland bis 2021. URL: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/151219/umfrage/in-deutschland-lebende-iraker/#statisticContainer>

30. Barp F. SVR FB Studie Migrantenorganisationen in Deutschland. URL: https://www.verband-binationaler.de/fileadmin/Dokumente/PDF_2020/SVR-FB_Studie_Migrantenorganisationen-in-Deutschland.pdf.

31. Bevölkerung und Erwerbstätigkeit: Bevölkerung mit Migrationshintergrund – Ergebnisse des Mikrozensus 2021. Statistisches Bundesamt (Destatis), 2022. 566 p.

32. Castles S., Miller M. J..The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. New York : The Guilford Press, 1993. 307 p.

33. Crepeau F. Facilitating Mobility and Fostering Diversity: Getting EU Migration Governance to Respect the Human Rights of Migrants. URL: <https://www.ceps.eu/publications/facilitating-mobility-and-fostering-diversitygetting-eu-migration-governancerespect>

34. Demografie von Asylsuchenden in Deutschland Infografiken zu Alter, Geschlecht und Herkunft von Asylsuchenden.2022. URL: <https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Statistik/AsylinZahlen/aktuelle-zahlen-juli-2022.pdf>.

35. Deutschland kann Integration: Potenziale fördern, Integration fordern, Zusammenhalt stärken.. Bericht der Beauftragten der Bundesregierung für Migration,

36. Flüchtlinge und Integration. URL: <https://ec.europa.eu/migrant-integration/sites/default/files/2019-12/12Integrationsbericht.pdf>

37. Greenhill Kelly M. Strategic Engineered Migration as a Weapon of War. *Civil Wars*. 2008. Vol. 10. Is. 1. P. 6–21.

38. Grote J., Bitterwolf M., Baraulina T. Resettlement und humanitäre Aufnahme in Deutschland. Fokusstudie der deutschen nationalen Kontaktstelle für

das Europäische Migrationsnetzwerk (EMN). Working Paper 68 des Forschungszentrums des Bundesamtes, Nürnberg: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, 2016. 76 p.

39. Gut jede vierte Person in Deutschland hatte 2021 einen Migrationshintergrund. Pressemitteilung. 2022. №. 162. URL: https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2022/04/PD22_162_125.html#:~:text=Im%20Jahr%202021%20hatten%2053,10%2C6%20Millionen%20Menschen.

40. Holey I. Israelis in Deutschland. 2020. URL: <https://www.deutschland.de/de/topic/leben/israelis-in-deutschland-interview-ueber-die-migration.>

41. Lars Castellucci, Felix Braunsdorf. Progressive Migrations- und Flüchtlingspolitik. URL: <https://www.fes.de/themenportal-flucht-migration-integration/artikelseite-flucht-migration-integration/progressive-migrations-und-fluechtlingspolitik.>

42. Mehmet Gökhan Genel. ALMANYA'YA GİDEN İLK TÜRK İŞÇİ GÖÇÜNÜN TÜRK BASININDAKİ İZDÜŞÜMÜ“SİRKECİ GARI'NDAN MÜNCHEN HAUPTBAHNHOF'A. *Selçuk İletişim*, 2014. № 8 (3). P.301–338

43. Mehr als 232 000 Ukraine-Flüchtlinge in Deutschland erfasst. URL: <https://www.finanzen.at/nachrichten/aktien/roundup-mehr-als-232-000-ukraine-fluechtlinge-in-deutschland-erfasst-1031297826>

44. Mehran Kamrava. Hierarchy and Instability in the Middle East Regional Order. *International Studies Journal (ISJ)*. 2018. Vol. 14. № 4. P. 1–35.

45. Pfündel K., Sticks A., Halle N. Menschen mit Migrationshintergrund aus muslimisch geprägten Ländern: Analysen auf Basis des Mikrozensus 2018. 2020. URL: <https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/68900.>

46. Potřebujeme pomoc EU a evropské humanitární koridory, řekl Rakušan. Kapacity ubytování pro běžence nestačí. URL: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3457744-v-cesku-zacina-platit-lex-ukrajina-usnadni-uprchlikum-ziskat-praci-i-podporu>

47. Rainer Faus, Simon Storcks. Das pragmatische Einwanderungsland Was die Deutschen über Migration denken

48. Seven factors behind movement of Syrian refugees to Europe. URL: <https://www.unhcr.org/news/briefing/2015/9/560523f26/seven-factors-behind-movement-syrian-refugees-europe.html>

49. Soziale Situation in Deutschland. URL: <https://www.bpb.de/kurzknapp/zahlen-und-fakten/soziale-situation-in-deutschland/61643/spaet-aussiedler/>

50. Statistisches Bundesamt. Mehr Einbürgerungen - vor allem von Syrern. URL: <https://www.tagesschau.de/inland/mehr-einbuengerungen-in-deutschland-101.html>.

